

HZ.PEYGAMBER'İN (S.A.S.) MUCİZELERİ

Cemâluddîn Abdurrahmân b. Yûsuf Ebû'l-Haccâc el-Mizzî

Çev. Erdoğan KÖYÇÜ*

ÖZET

Hz.Muhammed (s.a.s.), insanları Allah'ın dinine davet ettiğinde Kureyş Kabilesi de O'ndan peygamberliğinin ispatı için bazı mucizeler göstermesini istemiştir.

Cemâluddîn Ebu'l-Haccâc el-Mizzî meşhur hadis kitaplarında yer alan bu mucizeleri, *Tehzîbu'l-Kemâl fî Esmâi'r-Ricâl* adlı eserinde aktarmıştır. Beşşâr Avvâd Ma'rûf metnindeki hadislerin tahkik ve tahriri, itina ile gerçekleştirilmiştir. Biz de metin ve tahkik açısından son derece mühim olan bu çalışmayı tercüme ettik.

Anahtar Kelimeler: Hadis Koleksiyonları, Mucize, Rasûlullahın (s.a.s.) Mucizeleri, *Tehzîbu'l-Kemâl fî Esmâi'r-Ricâl*, Ebu'l-Haccâc Cemâluddîn el-Mizzî, Dr. Beşşâr Avvâd Ma'rûf.

ABSTRACT

MIRACLES OF THE PROPHET (P.B.U.H.)

Cemâluddîn Abdurrahmân b. Yûsuf Ebû'l-Haccâc el-Mizzî

Muhammad is The Last Prophet of Allah. When Other prophet invited their people to Allah's road. Their people rejected this invitation and they asked them miracles as a proof their prophethood. Like this Our Prophet Muhammad's People (Kurays People) asked him some miracles so Prophet Muhammed showed them some miracles.

There are some miracles in hadith collections. Some of these hadiths have been collected by Cemaluddin Ebu al-Haccac al-Mizzi in introduction his book *Tahzeeb al-Kamal fi Asma al- Reejal*. Narrations compiled these hadith in Hadith collections. al-Mizzi collected these hadiths in have been verified Dr.Bessar Avvad Maruf this part. Some of miracles of Prophet Muhammad discussed in this part. Especially this part is more useful for researcher of Hadith so we translated this part from Arabic into Turkish.

Key Words: Hadith Collections, Miracle, Miracles of Rasulullah, *Tahzib al-Kamal fi Asma al-Rejaal*, Dr.Beşşâr Avvad Maruf.

* Yrd. Doç. Dr.,Bartın Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Öğretim Üyesi. ekoycu@bartin.edu.tr

GİRİŞ

Hz.Muhammed (s.a.s.), Allah'ın insanlara gönderdiği peygamberlerin sonuncusudur. Diğer peygamberler, kavimlerini bir olan Allah'ın dinine davet ettiklerinde kendilerinden mucize¹ göstermeleri istendiği gibi² Kureyş

¹عَجَزٌ Fiilinden türemiş bir kelimedir. Tanımıyla ilgili bazı Arapça sözlüklerde *عَجَزَ عَنِ الْأَمْرِ* Bir işi yapabilmekten âciz kalma anlamına gelir. Bkz. Ebu'l-Fazl Cemâfu'ddin Muhammed b. Mukrim b. Manzûr, *Lisânü'l-Arab, Dâru Sâdir*, Beyrut-Trz. **"Aceze"** Maddesi. *المُعْجَزَةُ* Tekildir. *المُعْجَزَةُ* kelimesi kişinin o hadiseyi iktisâb etmesi ve yaşamaktan âciz kalması anlamına gelir. *الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ* *مُعْجَزَاتِ الْأَنْبِيَاءِ عَلَيْهِمُ* "Enbiyâ'nın (a. s.) Mucizeleri" şeklinde kullanım da vardır. Bkz. Muhammed b. Ebu Bekir b. Abdilkâdir er-Râzî, *Muhtârü's-Sihâh*, Mektebetü Lübnân, Beyrut-1989 *عَجَزٌ* "Aceze" Maddesi. *عَجَزَ عَنِ الْأَمْرِ* (Bir hâdisede) zayıf ve âciz kalmak anlamına gelir. Bkz. Ahmed b. Muhammed b. Alî el-Mukrî el-Feyyûmî, *el-Misbâhu'l-Munîr fî Garibi Şerhi'l-Kebîr li'Râfi*, Mısır-1347-1929. **"Aceze"** Maddesi. Zayıf Kalmak, güç yetirememek anlamlarına gelir. Bkz. İbrahim Mustafa vd, *el-Mu'cemu'l-Vâsîl*, Çağrı Yayınları, İstanbul-1980. **"Aceze"** Maddesi. Güç yetirememek, âciz kalmak, güçtüyetmemek anlamlarına gelir. Bkz. Karşlı, İlyas, *Arapça-Türkçe Yeni Sözlük*, Ensar, İstanbul, 2013. **"Aceze"** Maddesi.

² Hz. Şuayb'dan (a. s.) kendilerine dişi deve getirmesini istemeleri gibi. Bkz. Şuârâ, 26/153-158; Şem, 91/11-15; Hz. Mûsâ'dan (a. s.) doğruluğunu ispat eden mucize göstermesini istemeleri karşısında Asa, Yed-i Beydâ' mucizelerini göstermesi gibi. Bkz. Şuârâ, 26/30-50, Hatta Hz. Mûsâ'ya (a. s.) inanmaları karşısında kendilerine apaçık Allah'ı göstermesini istemeleri. Bkz. Bakara, 2/55. Yine Hz. Mûsâ'dan kavminin farklı farklı yiyecekler istemesi. Bkz. 2, Bakara, 61. Havarilerin, Hz. İsa'dan (a. s.) Allah'ın kendilerine sofrayı indirmelerini istemeleri, Mâide, 5/110-114. Bu gibi mucizeler, Allah'ın izniyle peygamberler aracılığında vuku bulmuştur. Bkz. Maide, 5/109. Zaman zaman da peygamberlerinin ihtiyaçları karşısında istekleri ile Yüce Allah mucizeler de yaratmıştır. Hz. Mûsâ'nın kavmiyle susuz kaldıklarında su istemesi gibi. Bkz. 2, Bakara, 60. Kalam Âlimleri, mucizeleri idrak edilmeleri açısından üç gruba toplar. **A) Hissî Mucizeler:** İnsanların duyularına hitap eden hârikulâde olaylardır. Bunlara tabiatla ilgileri sebebiyle "**Kevnî Mucizeler**" de denir...Bunlar tabiat kanunlarını aşan ve Allah'ın müdahalesini gösteren ilahi fiiller olup iradelerini kullananların iman etmesini sağlar. Hissî mucizeler, peygamberin yaşadığı zaman ve mekânla sınırlıdır. Sonraki nesillerin onları tasdik etmesi haberin bilgi kaynağı olmasıyla gerçekleşir. İslam âlimleri Hz. Muhammed'e verilen en büyük mucizenin Kur'an-ı Kerim olduğu hususunda fikir birliği içindedir ancak ona hissî mucizelerin verildiğini de kabul ederler. Kur'an'da yoruma açık birkaç tanesi dışında Rasûlullah'a nispet edilen hissî mucizelerin hiçbirisi tevâtür yoluyla sâbit olmamıştır. Bu rivayetlerin hidayet mucizesinden ziyade İslam'ı benimsemiş kimseler için imtihani verici nitelik taşıdığını söylemek daha isabetli görülmelidir. **B) Haberî Mucizeler:** Peygamberlerin Allah'tan gelen vahye dayanarak verdikleri gayb haberlerdir. İsyankar toplumların başlarına geleceğini önceden bildirdikleri felaketlerin aynen vuku bulması...**C) Akfî Mucizeler:** "**Manevî Mucize**" veya "**Bilgi Mucizesi**" diye de anılan bu grup, insanların akıl yürütme gücüne hitap eden ve onları rasyonel kanıtlarla başbaşa bırakan gerçeklerden oluşur. Bunlar düşünmekle algılanabilen hususlar olup hissî mucizelerde görüldüğü gibi belirli bir zaman ve mekânla sınırlı değildir...Mucizler amaçları bakımından da üçe ayrılmıştır. **A) Hidayet Mucizeleri:**Tehaddî şartı çerçevesinde inkarcıların gözü örtünde onları aceze düşürecek şekilde zuhur eden mucizelerdir. Bu tür mucizeler, insanların kanaatleri üzerinde etkili olup ön yargıdan uzak kimselere fayda verir...**B) Yardım Mucizeleri:**İnanların ihtiyaçlarını gidermeye yönelik yardımlardır. Mü'minlerin yanında ve meydan okuma amacı dışında vuku bulan bu yardımlar hârikulâde bir özelliğe sahip olmakla

Kabileleri de Hz.Muhammed'den (s.a.s.) peygamberliğinin ispatı için bazı mucizeler göstermesini istemiştir.³

Meşhur hadis kitaplarında⁴ varit olan bu mucizeleri, Cemâluddîn Ebu'l-Haccâc el-Mizzî (ö.742/1341)⁵ *Tehzîbu'l-Kemâl fi Esmâi'r-Ricâl*⁶ adlı

birlikte klasik anlamda mucizenin temel niteliklerini taşımaz. Bu tür fevkalâdelikler hemen her peygamberin hayatında görülür ve ona bağlanan mü'minlerde manevî bir şevk ve itmi'nân meydana getirir...C) **Helâk Mucizeleri:** İnkârda ısrar eden kavimlerin cezalandırılmasına yönelik mucizelerdir...Bu mucizelerle daha geniş bilgi ve örnekleri ve diğer dinlerde mucize için bkz. DİA, *Mucize maddesi*, İstanbul-2005, c. XXX, s. 350-356.

³ "Onlar: "Allah, bize and verdi ki bize ateşin yiyeceği bir kurban getirmedikçe hiçbir elçiye inanmayalım. " Dediler. De ki: "Size benden önce açık deliller ve dediğimizi de getiren elçiler gelmişti. Eğer doğru iseniz niçin onları öldürdünüz? Eğer seni yalanladılarsa önce açık deliller, hikmetli sahifeler ve aydılatıcı Kitab'ı getiren peygamberler de yalanlanmıştır. "Bkz. Âl-i İmrân, 3/183-184. Bkz. Ateş, Stüleyman, *Kur'an-ı Kerim ve Yüce Meâlî*, Yeni Ufuklar Neşriyat, İstanbul-Trz.,s. 73.

⁴ Bu bölümde geçen hadisler, Ma'mer b. Râşid el-Basrî'nin (ö. 152/769) *el-Câmi'*inde; Mâlik b. Enes'in (ö. 179/ 795) *el-Muvattâ'*ında; Abdurrezzâk b. Hemmâm b. Nâfi' es-San'ânî'nin (ö. 211/827) *el-Musannef*inde; Ahmed b. Hanbel'in (ö. 241/855) *el-Musned*'inde; Abdullah b. Abdurrahmân ed-Dârimî'nin (ö. 255/869) *Sünen*'inde; Muhammed b. İsmâil el-Buhârî'nin (ö. 256/9870) *el-Câmiu's-Sahîh*'inde; Müslim b. el-Haccâc'ın (ö. 261/875) *el-Câmiu's-Sahîh*'inde; İbn Mâce Ebu Abdullah Muhammed b. Yezîd el-Kazvîni'nin (ö. 273/886) *Sünen*'inde; Ebu Dâvûd Stüleymân b. Eş'as es-Sicistânî'nin (ö. 275/888) *Sünen*'inde; Muhammed b. İsmâ et-Tirmizî'nin (ö. 279/892) *el-Câmiu's-Sahîh*'inde; Ahmed b. Ali b. Şuayb en-Nesâî'nin (ö. 303/915) *Sünen*'inde; Ebu Hâtim Muhammed b. Hibbân el-Bustî'nin (ö. 354/965) *Sahîh*'inde; el-Hâkim Ebu Abdullah Muhammed b. Abdullah en-Nisâbüri'nin (ö. 405/1014) *el-Müstedrek 'ale's-Sahîhayn*'ında; İbnu'l-Esir Ebu's-Sa'âdât el-Mubârek b. Muhammed el-Cezerî'nin (ö. 606/1209) *el-Kâmil fi't-Târîh*'i ve *Usdu'l-Ğâbe fi Ma'rîfeti's-Sahâbe*'sinde; Şemsuddîn Ebu Abdullah Muhammed b. Ahmed et-Türkânî ez-Zehabî'nin (ö. 748/1347) *Târîh ul-İslâm*'ında, İbn Kesîr Ebu'l-Fidâ 'İsmâil b. Ömer ed-Dîmaşkî'nin (ö. 774/1372), *el-Bidâye ve'n-Nihâye*'sinde; Nuruddîn Ebu'l-Hasen Ali b. Ebu Bekr el-Heysemî'nin (ö. 807/1404), *Mecmau'z-Zevâid*'inde; İbn Hacer el-Askalânî'nin (ö. 852/1448) *Fethu'l-Bârî fi Şerhi Sahîhi'l-Buhârî ve el-İsâbe fi Temyizi's-Sahâbe*'sinde; Ebu Bekr Ahmed b. el-Huseyin el-Beyhakî'nin (ö. 458/1066) *Delâilu'n-Nübüvve*'sinde ve Ebu Abdullah Muhammed b. Abdülhâdî ez-Zurkânî'nin (ö. 1138/1726), *Şerhu'l-Mevâhib*'inde naklettiklerinden bir araya getirilmiş bir bölümdür. (M).

⁵ Cemâluddîn Abdurrahmân b. Yûsuf Ebu'l-Haccâc el-Mizzî, 654 yılında Halep/Mizze'de dünyaya gelmiş, dönemin Mekke, Medine, Halep, Hama, Ba'lbek, İskenderiye ve Şam gibi ilim merkezlerinde ilim tahsil etmiş pek çok hocadan ders almış, İbn Teymiyye (ö. 728/1327), ez-Zehabî (ö. 748/1347), İbn Kayyim el-Cevziyye (ö. 751/1350), İbn Kesîr (ö. 774/1372) gibi talebelere hocalık yapmış, devrin âlimleriyle muhtelif konularda münazaralar yapmış, zaman zaman devlet erkânı tarafından tarassuta maruz kalmış, çeşitli baskı ve zulüm görmüş ise de fikirlerinden taviz vermemiştir. Devrinin en meşhur medresesi Dâru'l-Hadisî'l-Eşrefiyye'de 50 yıl ders vermiş ve 742/1341 yılında aynı medresede vefat etmiştir. Telif ettiği 11 eserinden sadece 4'ü basılmış bazıları da yazma halindedir. Bkz. Köycü, Erdoğan, *el-Mizzî'nin Hadis İmindeki Yeri*, s. 13-45, Araştırma Yayınları, Ankara-2013. (M).

eserinin başında derlemiştir. Bu rivayetlerin tahrirlerini, eseri tahkik eden Dr.Beşşâr Avvâd Ma'rûf yapmıştır. Metnindeki hadislerin tahkik ve tahriri, itina ile gerçekleştirilmiştir. Biz de metin ve tahkik açısından son derece mühim olan bu çalışmayı tercüme ettik.⁷

HZ.PEYGAMBER'İN (S.A.S.) MUCİZELERİ

**Cemâluddîn Abdurrahmân b. Yûsuf Ebû'l-Haccâc el-Mizzî
(ö.742/1341)**

Rasûlullah'ın (s.a.s.) mucizelerinin⁸ en büyüğü ve delillerinin en açığı ne önünden ne de ardından bâtil ulaşamayan, fasih konuşanları âciz bırakan, belîğ ve veciz konuşanların,onun gibi bir sûre getirmekten âciz kaldıkları,müşriklerin icâzına şâhit oldukları,kâfir ve mülhitlerin

⁶ *Tehzîbu'l-Kemâl fî Esmâi'r-Ricâl*, I-XXXV, 4. Baskı, Muessesetu'r-Risâle, Beyrût-1983-1992. I, s. 234-244. (M).

⁷ Bölümün tercümesinde orijinal metnin dipnotlarında zikredilen kaynakları aynen verdik. Kaynakların daha iyi tanınması için tam isimlerini de kaydettik. Ancak dipnotlarda uzun uzun anlatılan metinleri, kaynağına işaret edildiği için üç nokta koyarak kısalttık. Metinlerin daha iyi anlaşılması için parantezler kullanarak açıklamalar yaptık. Metnindeki rivayetleri numaraladık. **Şârih** Dr. Beşşâr Avvâd Ma'rûf'un açıklamaları ile karışmaması için açıklamalarımızın sonuna Müttercim (M) sembolü koyduk.

⁸ ez-Zehebî, *Mu'cizâtu'n-Nebî*'de (s.a.s.) nakletmiştir. Varit olan hadisleri burada tahrir etmiştir. Oraya müracaat et ki, faydalı bilgiler bulasın. *Târîhu'l-İslâm*, II, s. 237-285, *el-Kütübu's-Sitte*'de onun mucizeleriyle ilgili bölümler varit olmuştur. Hz. Peygamberin Mucizelerini, Siyer kitapları ele almış, Hâfiz İbn Hacer el-Askalânî'nin (ö. 852/1448) *Fethu'l-Bârî*'sinde onlar üzerine çok güzel açıklamalar vardır. *Tabakâtu's-Selefiyye*, c.VI,s.582. (**Şârih**). Peygamberimizin (s.a.s.) mucizelerini sayılarla ifade etmek kolay değildir. “Yanlış değil, mucizeler mucizesi. Bir insan hayatında ancak bir ya da iki konuda adını duyuracak kadar başarılı olabilir. Mesela Sokrat Felsefe’de, Edison Fizik’te başarılı olmuştur. Ama Hz. Muhammed’in (s.a.s.) hayatını incelersek O’nun ilmi, ekonomik, politik, eğitim, ahlâk vb alanlarda ki göz kamaştırıcı başarılarını ayrı ayrı ele alır ve bunların hepsi birer mucizedir. Yoksa bir inan bunlardan hiç birini başaramaz deriz.Halbuki her biri bir çok mucizeyi içeren bunca yönlü kendi şahsında toplamakla Hz. Muhammed (s.a.s.) mucizelerin mucizesi denilebilecek üstün bir mucize göstermiştir. Kısa bir zaman içinde bir and air çok şeyi bir arada yürütmüş ve ilgilendiği her konuda insanlığa, o konuda hiç kimseye ihtiyaç olmayacakları kadar malzeme bırakmıştır. İşte O’nun bütün digger mucizelerini de ihtiva eden bu mucizesi en büyük mucizedir.” Bkz. Yazıcı, Namık, *Peygamberimizin Mucizeleri*, Ebru Yayınları, İstanbul-1987, s. 142-143. (M).

doğruluğuna vâkıf oldukları⁹, Hakîm ve Hamîd olan Allah'ın indirdiği, Azîz Kur'ân'dır.¹⁰

1-Müşrikler, Rasûlullah'ın bir mucize¹¹ göstermesini istediler. O, onlara ayın parçalanmasını gösterdi. Ay iki parçaya ayrılıncaya kadar

⁹ Kur'ân-ı Kerîm'in Hz. Muhammed'in eseri olarak gören ve O'nun mucizevî yönünü inkâr edenlere Maurice Bucaille'nin şu tespitiyle cevap vermek istiyoruz: "Son tespitimiz, Muhammed'i Kur'ân'ın yazarı olarak görenlerin varsayımını, geçersiz kılmaktadır. Nasıl olur da bir insan, başlangıçta tümü olup, sonradan tüm Arap Edebiyatının edebî değer bakımından ilk mtellifi durumuna gelerek, kendi zamanında kimsenin dâstânerek ortaya koyamayacağı bilimsel gerçekleri, hem de bu açıdan hiçbir yanlış beyanatta bulunmaksızı dile getirebilirdi. Kitabımızda sadece bilim açısından geliştirilecek olan değerlendirmeler, Milâdî VII. asırda yaşayan bir insanın çok çeşitli konularda, kendi asrının malı olmayan ve asırlarca sonra ispat edilecek gerçeklerle uyuşan birçok dâstânceleri Kur'ân'da dile getirmiş olabileceğinin akıl almaz bir huşu olduğu kanısına götüreceklerdir. Bana göre Kur'ân'daki bütün bu bilimsel olgularla ilgili sözleri, bir insanın emeğinin ürünü olarak izah etmek mümkün değildir. "Bkz. Maurice Bucaille, *Müşpet İlim Yönünden Tevrat İnciller ve Kur'ân*, (Çev. Doç. Dr. Mehmet Ali Sönmez), DİB Yayınları, Ankara-1991, s. 206

¹⁰ Peygamberimizin (s.a.s.) en yüksek ve en dâimî mucizesi, Kur'ân-ı Mübîn'dir. Asr-ı Saadetten zamanımıza kadar bir kelimesi bile taarruza, tahrife uğramayarak devam edegelmiş ve her asırda o asrın muhâlif, muvafık bütün mütefekkirleri tarafından-onun bu suretle ma'sûniyeti, fesâhat ve belâgati, ilâhî hitaplarının gönüller üzerindeki te'siri ve hidâyeti, icâlâ ve tehaddisi, ihtivâ ettiği medenî, ictimâî ve ahlâkî kâideleri vichelerinden-incelemiş ve hâlâ da tetkik edilmektedir. Bu cihetle Kur'ân gibi devamlı bir mucize hiçbir peygambere verilmemiştir. Yine bu cihetle mucize isteyenlere cevaben: "وَقَالُوا لَوْلَا أَنْزَلَ عَلَيْهِ آيَاتٍ مِّن رَّبِّهِ فَلِمَا آيَاتٍ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ." "Dediler ki: "Ona Rabbinden mucizeler indirilseydi ya!" De ki: "Mucizeler ancak Allah katındadır ve ben ancak apaçık bir uyarıcıyım." "Ankebut, 29/50. "أَوَلَمْ يَكْفِيهِمْ أَنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ يُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَرَحْمَةً وَذِكْرَىٰ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ" "Kendilerine okunan kitabı sana indirmiş olmamız onlara yetmedi mi? Şüphesiz bunda inanan bir kavim için bir rahmet ve bir öğüt vardır." "Ankebut, 29/51 buyurulmuştur. Kur'ân-ı Kerîm, Peygamberimizin dâimî mucizesi olduğu için onun i'câz ve tehaddisi de dâimîdir. Her asırda bu dünyaya meydan okuyarak bir benzerinin vücûda getirilmesini istemiştir. Fakat hiç bir kimsenin buna muktedir olamayacağını da haber vermiştir. "قُلْ لِّئِنِ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسَانُ وَالْجِنُّ عَلَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا" De ki: "Andolsun, insanlar ve cinler bu Kur'an'ın bir benzerini getirmek üzere toplansalar ve birbirlerine de destek olsalar, yine onun benzerini getiremezler." "Bu husutaki diğer meydan okumalar için Bkz. Hud, 11/13; Bakara, 2/23; Tur, 52/34... ve tarihin seyri de bu iddiasını tasdik etmiştir. İslâmın ilk devirlerinde muarızlar tarafından ebedî sahada bunun tecrübeleri yapılmış ve Kur'ân âyetleri tanzir edilmek istenilmiş fakat hepsi de hüsran ile neticelenmiştir. Bkz. ez-Zebîdî Zeynuddîn Ahmed b. Ahmed b. Abdullatif, *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercemesi*, Terc. Naim Ahmed, Miras, Kamil, 6. Baskı, Emel Matbaacılık, Ankara-1980, c. IX, s. 287-289. (M).

¹¹ "... Bunların hepsinin, âdeti yurtmuş oldukları... Bunların da ayrı ayrı imkân-ı aklileri tedkik edilmiş ve illetleri, sebepleri araştırılmıştır. Fakat bizce mucize meflumunda hârikalık bir kayd-ı esâsî olduğundan imkân-ı aklisinden bahsetmek mucizenin hârikalığı üzerinde mütesir olacağından, doğru değildir. Bunlar illetleri ve sebepleri henüz bilinmeyen hârikalardır. Esasen tabiat sınırlarından buğüne kadar binde biri bile keşfolunmadığı en yüksek tabiat âlimlerinden öğreniyoruz. Ancak mucize olarak göreceğimiz muvâcehesinde cereyân etmiş ve sıhhatle nakledilmiş bulduklarından

parçalandı.¹² Yüce Allah'ın sözü şöyledir: “*Kıyamet yaklaştı, ay parçalandı.*”¹³

bunları inkâr, vukuu muhakkak bir hâdiseyi red ve inkâr demek olur ki mantıken mukâbere olur. En doğrusu illetleri, sebepleri henüz bilinmeyen vâkıalar demektir. ” *ez-Zebîdî, Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrid-i Sarîh Tercemesi*, c. IX, s. 287-289. (M)

¹² İnşikâku'l-Kamer (Ayn parçalanması) hadisi sahâbeden (r. a.) birden fazlasından rivayet edilmiştir. el- Buhârî, (*el-Câmiu's-Sahîh*) Enbiyâ, c. VI, s. 464. Abdullah b. Mesûd hadisinden tahrîc etmiştir ve *Fedâilu Ashâbi'n-Nebî* (s.a.s.) ve *Tefsîru Sûre'İkterabeti's-Sâa*, Müslim (*el-Câmiu's-Sahîh*), h. n. 2800, Sıfâtü'l-Munâfikîn, Bâbu İnşikâki'l-Kamer, et-Tirmizî (*Sünen*), 3285, 3287 (Tefsîr), Müslim, Abdullah b. Ömer hadisinden tahrîc etmiştir. *et-Tirmizî*, 3288, Abdullah b. Abbâs hadisinden tahrîc etmiştir. *el-Buhârî*, Tefsîr bölümü, c. VIII, s. 474; Müslim, s. 2813, Onu Enes b. Mâlik tarihiyle tahrîc etmiştir. *el-Buhârî*, Tefsîr bölümü, c. VIII, s. 425; Müslim, s. 2802, *et-Tirmizî*, h. n. 3282, Onu, Cubeyr b. Mut'im tarihiyle tahrîc etmiştir. *et-Tirmizî*, h. 3289) (Şârih).

¹³ Kamer, 54/1. Bu hâdiseyi Müttevâtir olarak kabul eden veya etmeyen âlimler vardır. Bunlardan bazıları: A) “Bu kıyametin kopmasının ve dünyanın sona ermesinin yaklaştığını bildiren ilahi bir uyarıdır. Cenâb-ı Allah, bununla kullarını uyarıyor ve kıyametin korkulu hallerine hazırlanmalarını emrediyor ki farkında olmadıkları bir anda baskına uğramasınlar. ” “...Mekke kâfirlerinin Rasûlullah'tan bir mucize istemeleri üzerine ay ikiye ayrıldı ve bunu onlara gösterdi. Bu da O'nun peygamberliğinin ve doğruluğunun bir ispatı idi. “*Onlar bir âyet görseler, yitz çevirirler.* ” (Kamer, 54/2), Müşrikler, Muhammed'in (s.a.s.) peygamberliğinin gerçekliğini ispatlayan bir alamet gördüklerinde ondan yitz çevirir, bunun gerçekliğini inkâr edip yalanlayarak arkalarını döndürüp giderler. Ve: “*Süregelen bir büyüdür.* ” (Kamer, 54/2), derler ve derler ki: “*Bu Muhammed'in (s.a.s.) bize gösterdiği bir büyüdür ve bu büyü ile ayın ikiye bölündüğünü bize gösterir oldu. Ashnda bu gelip geçici bir büyüdür.* ” Bkz. Muhammed Ali es-Sâbûnî, *Muhtasarı Tefsiri't-Taberî*, (Terc. Mehmet Keskin) Ümit Yayıncılık, İstanbul-1995. c. V, s. 2367 (M). B) “Kamerin yarılması haddi zâtında mümkinattandır, Haber-i Sâdik ile vukuu baber verilince inanmamağa sebep yoktur. Müttevâtir olan Kur'an onu ispat için en kuvvetli deli liken başka tevattir aramaya da hacet yoktur. Hariçteki müteverrihlerin ve müneccimlerin farkına varamamasından veya bir husuf gibi telakki etmemesinden dolayı zabt u kayd etmemiş olmaları vak'ayı inkâra hak vermeyeceği gibi “semâvî ecrâmın hark-u iltiyâmı mümkin değildir. ” diyenlerin lakırdılarının da ehemmiyeti yoktur, butlânı sâbittir.” Bkz. Yazır, Muhammed Hamdi, *Hak Dini Kur'an Dili*, Matbaai Ebuzeziya, İstanbul-1936, c. VI, s. 4625. (M). C) “Başta Buhârî ve Müslim olmak üzere çeşitli hadis kitaplarında yer alan ve birçok sahâbeden rivayetle Müttevâtir derecesine ulaşan hadislerden anlaşıldığına göre Mekke müşriklerin Hz. Peygamberden bir mucize göstermesini istemeleri üzerine Allah peygamberliğinin bir delili olmak üzere Rasûlüne Şakku'l-Kamer (Ayn Yarılması) mucizesini vermiştir. Bkz. Koçyiğit, Talat, *Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Meâlî*, Kılıç Kitabevi Yayın ve Dağıtım, Ankara-Trz. s. 527.(M) İnşikâku'l-Kamer hadisesinin, 3 meşhûr sahâbeden gelen isnâdları mevcuttur. Bunlar: a) Abdullah b. Mesûd 1-Ebû Bekr b. Ebu Şeybe>Ebu Kureyb>İshâk b. İbrâhim> (Hepsi) >Ebu Muâviye>Abdullah b. Mes'ûd 2-Ömer b. Hafs b. Gıyâs> Babam> el-A'meş> Abdullah b. Mes'ûd. 3-Mincâb b. el-Hâris et-Temîmî) (Lafiz ona âit) >İbn Mûshih>A'meş>İbrâhim>Ebû Ma'mer>Abdullah b. Mes'ûd) “*Rasûlullah (s.a.s.) ile Minâ'daydık. Ay iki parçaya ayrıldı. Bir parçası dağın arkasında bir parçası da önünde idi. Rasûlullah (s.a.s.) bize: Şâhit olun!*” dedi. Bkz. Müslim b. el-Haccâc, *el-Câmiu's-Sahîh*, Çağrı Yayınları, İstanbul-1413/1992.,III, s. 2158 (h. 44). 4- (Amr>en-Nâkîd>Zühayr b. Harb> (Şöyle dediler bize) Süfyan b. Uyene>İbn Necîh>Mîcâhid>Ebû Ma'mer>Abdullah (b. Mes'ûd) tarihiyle tahrîc etmiştir) “*Rasûlullah (s.a.s.) zamanında ay iki parçaya ayrıldı. Bir parçası dağın üzerinde bir parçası da*

onun önünde idi. Rasûlullah (s.a.s.) buyurdu ki: "Şâhit olun!" Bkz. *Müslim*, c. III, s. 2158 (h. 43).

5-Hadisin başka bir isnâdı da şudur: Ubeydullah b. Muâz el-Anberî>Babası>Şu'be (b. el-Haccâc) >el-A'meş>İbrâhîm> Ebû Ma'mer>Abdullah (b. Mes'ûd) tarihiyle tahriç etmiştir. Bkz. *Müslim*, c. III, s. 2159 (h. 45).

6-Bişr b. Hâlid>Muhammed b. Ca'fer>Muhammed b. Beşşâr>İbn Ebu Adıyy>İbn Muâz (Üçü de) Şu'be> (Şu'be'nin, kimden naklettiği mechûl kalmıştır. Zîra Abdullah b. Mes'ud'un vefatı h. 32 Şu'be'nin vefatı h. 160 senesi göz önünde bulundurulduğunda bunların birbirleriyle mülâki olmaları mümkün değildir. Bu durumda senetten bir ravinin dışlandırılması olduğu anlaşılır. (Abdullah) İbn Mes'ud'tan: "Biz Nebî (s.a.s.) ile birlikte bulunuyorduk. Ay yarıldı ve iki parça oldu. Bunun üzerine bize şöyle buyurdu: "Şâhit olun! Şâhit olun!" Bkz. *Müslim*, c. III, s. 2159. (h. 45).

7-Musâ b. Kureyş et-Temîmî>İshâk b. Bekr b. Mudar>Babam>Ca'fer b. Rabîa>İrâk b. Mâlik>Ubeydullah b. Abdullah b. Utbe>Abdullah b. Mes'ûd> (Abdullah) b. Abbâs. Bkz. *Müslim*, c. III, s. 2159 (h. 48). (M). **b) Enes b. Mâlik 1-Züheyr b. Harb>Abd b. Humeyd>** (İkisi şöyle dedi Bize) Yunus b. Muhammed>Şeybân>Katâde>Enes (b. Malik) 'ten rivayet etmiştir. Mekke halkı kendilerine bir mucize gösterilmesini istediler. Rasûlullah (s.a.s.) ayın ayrılmasını gösterdi. "Bkz. *Müslim*, III, s. 2159. (h. 46).

2-Muhammed b. Râfi>Abdurrezâk (Bize) Ma'mer (b. Râşid) >Kâtade>Enes (b. Mâlik). Bkz. *Müslim*, III, s. 2159 (h. 46.) **3-a)** Muhammed b. el-Müsennâ>Muhammed b. Ca'fer>Ebû Dâvûd. Bkz. *Müslim*, c. III, 2159 (h. 47) **b)** Muhammed b. Beşşâr>Yahyâ b. Saîd > Muhammed b. Ca'fer>Ebû Dâvûd (Hepsi) >Şu'be (b. el-Haccâc) >Katâde>Enes (b. Mâlik) 'ten: "Ay, iki parçaya ayrıldı. "Bkz. *Müslim*, c. III, s. 2159 (h. 47). (M) **4-**Ayin Mekke'li Müşrikler Peygamberimizden Mucize İsteyince Mekke'de Ayın İki Defa Parçalandığı İle İlgili Rivâyet de Şudur: Abdullah>Babam>Abdurrezâk>Ma'mer (b. Râşid) > (İbn Şihâb) ez-Zührî>Katâde>Enes (şöyle dedi) : "Mekke halkı, Nebî'den (s.a.s.) bir mucize istedi. Ay Mekke'de iki defa parçalandı. (Yüce Allah) şöyle buyurdu: *وَإِنْ يَرَوْا آيَةً يُعْرَضُوا وَيَقُولُوا سِحْرٌ مُّسْتَمِرٌّ أَفَتَرْتَبِئَاتِ السَّاعَةِ وَالشَّقِ الْقَرِ* "Kıyamet, yaklaştı ve ay yarıldı. Onlar bir mucize görseler yılmaz çevirirler ve "Sitre gelen bir sihirdir. " derler. "Kamer, 54/1-3. Ahmed b. Hanbel, İnşıkakü'l-Kamer mucizesinin ispatı olarak hadisin devamında Kamer Sûresi, 1-3. âyetleri delil olarak getirdiğini çok dikkate değer buluyoruz. Bkz. Ahmed b. Hanbel, c. III, s. 165. **e) Abdullah b. Abbâs** Musâ b. Kureyş et-Temîmî>İshâk b. Bekr b. Mudar>Babam>Ca'fer b. Rabîa>İrâk b. Mâlik>Ubeydullah b. Abdullah b. Utbe>Abdullah b. Mes'ûd> (Abdullah) b. Abbâs'tan: "Nebî (s.a.s.) zamanında ay yarıldı. "Bkz. *Müslim*, III, s. 2159 (h. 47). (M). Bu hadiseyle ilgili diğer Hadîs Külliyyatındaki rivayetler için bkz. el-Buhârî, Menâkıb, 37; Menâkıbu'l-Ensâr, 36; Ahmed b. Hanbel, c. I, s. 277, 413, 447, III, 275, 278, IV, s. 82. (M). **D)** Burada söz konusu edilen "mucize" olduğuna göre bunun akli bir izaha ihtiyacı yoktur; zaten İslâm âlimleri de mümkün olup olmadığını tartışmamışlardır. Vukuu mevzusunun gelince, mucizenin bilgi kaynağı Kur'ân ise ona bizzat şahit olmayanların meydana gelmiş olduğunu kabul etmeleri için başka delillerle ispat edilmesi gerekmez. Nitekim bir mümin Sâlih (a. s.) peygambere mucizevi özellikler taşıyan bir deve verilip kavminin bununla sunandığı (A'raf, 7/73) veya Mûsâ (a. s.) (Tâhâ, 20/22-23) peygamberin eline, koynundan çıkarıp gösterdiğinde bakanları şaşırta mucizevi bir parlaklık özelliği verildiği konularında, bunların gerçekten olup olmadığını araştırma ihtiyacı duymaz. Ancak **İnşıkak-ı Kamer** konusundaki ayetin ifadesi diğer örneklerdekine nazaran ihtimalli gibi durduğu ve konuya ilişkin haberlerin **mütevâtirliği tartışmalı** olduğu için bunun yalnızca bir ihtimalini kesin bir iman konusu olarak ele almamak gerekir. Esasen konuya ilişkin haberler üzerindeki tartışma açılmasının sebebi de -hâşâ- Kur'ân-ı Kerîm'e, onun mütevatirliğine itimatsızlık değil, anlatımın farklı yorumlamaya açık durmasıdır. "Bkz. Karaman, Hayrettin vd. *Kur'ân Yolu Tükçe Meâl ve Tefsîr*, DİB Yayınları, Ankara-2004, c. V, s. 128. (M). **E)** "Benzeri bir çok âyette olduğu gibi bu âyette de kıyamet zamanında vuku bulacak olaylara dikkat çekilmektedir. Güneşin bütülmesi, Ayın ayrılması, yıldızların dağılması da Kıyamet olaylarındandır. Kıyametin kesin ve yakın olduğunu belirtmek için o zamana ait olan ayın ayrılması olayı geçmiş zaman

kipiyle anlatılmıştır. Kur'an'da bu usûbun özellikleri çoktur. Esasen ikinci ayetteki **فَرَأَى** (**yarav**) **فَرِيْدًا** (**yuşıdu**) fiillerinin gelecek kipinde olması da anlatılan olayın gelecekte vuku bulacağını gösterir. "Bkz. Ateş, Stüleyman, *Kur'an-ı Kerim ve Yüce Medli*, s. 527. (M); F) Bu mucizeye karşı itiraz edenler, iki şekilde itiraz etmişlerdir. a) Koskoca ay kıresinin ikiye ayrılması ve yüz bin millik bir mesafeden sonra tekrar birleşmesi mümkün değildir. b) Şayet bu hâdise vukû' bulmuş olsaydı *Dünya Tarihi ve Yıldız Bilimleri* kitaplarında olması gerekirdi. Fakat bu her iki itiraz da çok yüzeyseldir. İlk itiraz, insan bugünkü bilgi seviyesinde olmasaydı belki tereddütle kabul edilebilirdi ancak elimizdeki bugünkü bilimsel veriler varken bu itirazı kabul etmek imkânsızdır. Son bilimsel verilere göre büyük yıldızlar patlama dolayısıyla koca parçalara ayrılabilir ve sonra tekrar çekim kuvvetiyle birleşebilirler. Bu hâdise olduğunda patlama vs. şeklinde bir tezahür söz konusu olmadığından her yerde ve aynı anda görülmesi gerekmeceğinden ikinci itiraz da anlamsızdır. Zaten bu olay Arabistan ve diğer doğu ülkeleri tarafından görülebilirdi. Ayrıca Tarih Bilimleri ve Teknoloji şimdiki zaman kadar gelişmediğinden bu olayın hemen kayıtlara geçmesi ve kayıtların incelenerek karşılaştırma yapılması mümkün değildir. Fakat yine de Hindistan'ın bir vilâyeti olan *Malabar Tarihi*'nde bu olay kaydedilmiştir. Olaya bir Reca (hükümdar) şahit olmuştur. Bu noktada takvimlerin değişmediği sorusuna ayın hızında bir değişme olmadığı ve Meteoroloji Biliminin şimdiki gibi anında olayı tespit edebilecek derecede gelişmediğinden dolayı kaydedilmediği şeklinde cevap verebiliriz. Bkz. Mevdûdi, Ebu'l-A'lâ, *Tefhîmu'l-Kur'an Kur'an'ın Anlamı ve Tefsiri*, c. VI, s. 45, Terc. Muhammed Han Kayânî vd İnsan Yayınları, İstanbul-1987. Bu konudaki diğer farklı görüş ve yorumlar için Bkz. *Kur'an Yolu Tükçe Meâl ve Tefsîr*, c. V, s. 24-128. (M). G) Âyet, Kıyamet'in yaklaştığını ve ayrılarıldığını haber vermektedir. Çünkü Allah Rasûlû, âhir zaman peygamberidir yani O'nunla Kıyamet'in kopması arasındaki zaman dünyanın ömrünün son dönemi olup, *âhir zaman* (zamanın sonu) olarak adlandırılır. Bazıları, ayın yarılma mucizesinin gerçekleştiğine itiraz etmekte ve bunun tarihlerde anılmadığını itirazlarına gıtya delil olarak zikretmektedirler. Hadisenin Hindistan gibi ülkelerin bazı bölgelerinde görüldüğüne dair ciddi bulgular var ise de bu itiraza cevap olarak şu hususlar söz konusu edilebilir: Ayın yarılması hadisesine itirazlar, onun bir "tabiat hadisesi" gibi değerlendirilmesinden kaynaklanmaktadır. Oysa o, tabii bir hadise olmayıp, bir mucizedir. Mucizeyi Allah (c. c.), bir peygamberin peygamberliğini halkı nazarında ispat için yaratır ve dolayısıyla o mucize, kim için gösterilmişse onu onlar görür. Allah, ayın yarılması mucizesini Peygamberimiz'in elinde öncelikle Mekke müşrikleri için yaratmıştır ve dolayısıyla onu görmesi gereken de onlardır. Kaldı ki o, diğer yarım kürede gündüz vakti, gece olan başka bölgelerde ise insanlar uykuda iken vuku bulmuştur. Bunun yanı sıra bulut, sis, böyle bir hadisenin olacağını kimsenin düşünmemiş olması ve enlem-boylam farklılıkları dünyanın başka yerlerindeki insanların onu görmesine mani diğer faktörler olmuş olabilir. Peygamber Efendimiz'e karşı çıkan Mekke müşriklerin emsalsiz inatçılığı tarihen de sabittir. Buna karşılık, Kur'an ayın yarıldığını ilan ettiği zaman, buna içlerinden tek bir kişi bile itiraz etmemiş, "Böyle bir şey olmadı." diyememiştir. Eğer bu mucizenin vukuunu görmemiş olsalardı, elbette itiraz edecek ve bunu Peygamberimiz ve Kur'an aleyhinde kullanacaklardı. Oysa, ne tarih ne de siyer kitaplarında böyle bir itirazdan tek kelime ile olsun söz edilmemektedir. Ayın yarıldığını gören müşrikler, ancak "Bu, diğerleri gibi bir bütyü. " demişler, ancak ticaret için gittikleri yerlerden dönmekte olan ticaret kervanları da onu görmüşse inanacaklarını söylemişlerdir. Mekke oldukları için Cenab-ı Allah'ın ayın yarılma mucizesini görmelerine mtsaade ettiği bu ticaret kervanları dönüp de mucizenin vukuunu tasdik edince, bu defa da "Ebû Talib'in yetiminin bütyüsü gökleri bile etkiledi. " demişlerdir. Bkz. Ünal, Ali, *Allah Keldâmı Kur'an-ı Kerim ve Açıklamalı Meali*, Define Yayınları, İstanbul-2010, s. 1147-1148. (M).

2-Rasûlullah (s.a.s.) şöyle buyurmuştur:“Allah, yeryüzünü benim için dürdü¹⁴, bir araya getirdi, onun doğusunu ve batısını gördüm. Ümmetim benim için dürülen (toplanan) ¹⁵ yerlerin mülküne ulaşacaktır.”¹⁶ Allah, O'nun sözünü doğruladı. Onun ümmetinin mülkü, doğunun en uzağına, batının en uzağına ulaşmıştır. Güneye ve Kuzeye yayılmamıştır.

3-Rasûlullah, kütüğe dayanarak hutbe okurdu. Kütüğü minber yapmaya ve üzerinde ayakta hutbe okumaya karar verdiğinde, kütük devenin inleyişi gibi yanına gelinceye kadar inlemeğe başladı. Sakinleştirmek istenen bir çocuk gibi inliyordu. Sonra sakinleşti.¹⁷

4-Rasûlullah'ın defalarca parmaklarının arasından su fişkırmıştır.¹⁸

5-Rasûlullah'ın elindeki çakıl taşları, tespih etmiştir.¹⁹

¹⁴ *Zevâ* (Zevâ) kelimesi زَوَيْتُهُ (zeveytuhu), أَزْوِيَّة (ezviye), زَيْيًا (zeyyen) kelimelerinin cemisidir. Sefer duasında:“Uzağı yok eyle yakın eyle. Onu topla ve dtir. ”Şeklinde geçmiştir. İbn el-Esrî, (*el-Kâmil fi't-Târih*) II, 320. (Şârih).

¹⁵ *جمعه* “ Bir şeyi bir araya getirmek” anlamına da gelir. Bkz. İbrahim Mustafa vd, *el-Mu'cemu'l-Vâsît*, vd., Çağrı Yayınları, İstanbul-1980. *زوى* Maddesi, 408. (M).

¹⁶ *Müslim*, Fiten bölümünde, 2889 onu tahrir etmiştir. *Ebu Dâvûd*, 4252, Fiten ve Melâhim Bölümleri; *et-Tirmizî*, 2203, *İbn Mâce*, 3952. hadis, Fiten Bölümü. Bunların hepsi Sevban'ın (r. a) rivayetidir. (Şârih).

¹⁷ *el-Buhârî*, 2095, Buyû' Bölümü, 3584, 3585; *en-Nesâî*, III, 102, Cum'a bölümü, Câbir'in (r. a.) rivayet ettiği hadislerdendir. (Şârih). Bu hadise, جَدَّجَ yani:“Hurma kütüğünün feryâd-ı iştiyâkı”hadisi denilir ki Nübtüvvet-i Muhammediyye (s.a.s.) delâilinden bir muciz-i bâhiredir. Bu vak'a bir Cuma günü Mescid-i Şerif'te ve bir mescid dolusu Sahâbe-i Kirâmın huzurunda cereyân etmiş olup bu babda mazbut olan rivayetlerde bir cemâdın, ağaç parçasının-âkıl bir zî-hayat gibi-Rasûl-i Hüdâ aleyhi efdalât-tehâya Efendimiz Hazretlerinin hutbe için mahall-i âheri, minber ihtiyâr buyurmakla mütfeakatinden dolayı mütteallimâne feryadlar çıkardığı beyânında müttefiktiler. Bkz. *ez-Zebîdî*, *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrid-i Sarîh Tercemesi*, c. III, s. 76.(M).

¹⁸ Enes b. Mâlik hadisi olarak rivayet edilmiştir. İmam Mâlik b. Enes (*el-Muvattâ'*) I/32, Tahâre Bölümü, *el-Buhârî*, c. Is. 236, Abdest Bölümü, *Müslim*, s. 2279. Fedâil Bölümü, Nebî'nin (s.a.s.), *et-Tirmizî*, h. 3635, Menâkıb; *en-Nesâî*, I, 60; Tahâre'de Câbir'in hadisi olarak, onu *el-Buhârî*, c. VI, s. 429 tahrir etmiştir. Enbiyâ, Megâzî, Tefsîru Süreti'l-Feth, Eşribe, *Müslim*, s. 1856, İmâre Bölümü; *el-Buhârî*, Abdullah b. Mes'ûd'un hadisi, c. VI, s. 432-433. *et-Tirmizî*, 3637, *en-Nesâî*, I, 60'da tahrir etmiştir. (Şârih).

¹⁹ Heysemî, *Mecma' (u'z-Zevâid)*, c. VIII, s. 298-299, Ebu Zerr'in rivayet ettiği hadislerdendir. (Heysemî) onu el- Bezzâr'a nisbet etmiştir. Senedi, zayıf ve mechûldür. Bkz. el-Beyhakî'nin, *Delâilu'n-Nübüvve*, 298. sayfa, (İbn Hacer el-Askalânî) *Fethu'l-Bârî (fi Şerhi Sahîhi'l-Buhârî)*, c. VI, s. 433 (Şârih).

6-Rasûlullah'ın yanında, yemek yenilirken, yemeğin tespihini duyuyorlardı.²⁰

7-Taş ve ağaç Resûlullah'a salât getirirdi. Ağaçlar çağrıldığında yürürdü.²¹

8-Zehirlenmiş koyun eti kolu²² konuşarak Rasûlullah'ı uyardı. Onunla birlikte zehirlenmiş koyun etinden yiyen kişi öldü²³. Rasûlullah, onun ölümünden sonra dört yıl yaşadı.

9-Rasûlullah'ın nübüvvetine²⁴ sinek şahitlik etmiştir.

²⁰ *el-Buhârî*, hadis in bir bölümtü Enbiyâ Bölümünde, VI, 432-433. hadisler, Muhammed b. Musennâ, Ebu Ahmed Zubeyrî, İsrâil, Mansûr, İbrâhîm, Alkame, İbn Mes'ûd tarikinden: "Onun yanında yemek yenilirken, yemeğin tesbih ettiğini duyardık." **لَقَدْ كُنَّا نَسْمَعُ** **Lekad kunnâ nesman.** "lafızla tahrir etmiştir Hâfız (İbn Hacer el-Askalânî) şöyle dedi: "Yani Resûlullah (s.a.s.) zamanında genelde böyle olurdu. İsmâîlilerin yanında bu olay açıkça gerçekleşmiştir. Hasen b. Sufyân b. Bundâr>Ebu Ahmed ez-Zubeyrî tarihiyle tahrir etmiştir. Bu hadiste: "Hz. Peygamberle yemek yerken, biz yemeğin tespihini işitirdik." O, el-Buhârî'nin lafızıyla tahrir etmiştir. Ahmed (b. Hanbel) *el-Musned*, c. I, s. 460, ed-Dârimî, (*Sünen*), c. I, s. 14-15. (**Şârih**).

²¹ Taşın selamlaması hadisini, Müslim, 2277. hadis tahrir etmiştir. et-Tirmizî, 3628, Câbir b. Semure'nin (r. a.) rivayet ettiği hadiste Rasûlullah (s.a.s.) şöyle buyurmuştur: "Mekke'de bir ağaç var bana selâm veriyor... Şimdi de onu pek âlâ biliyorum. Taşın selamlaması hadisi. et-Tirmizî, 3630. hadis, Alî b. Ebu Tâlib tarikinden rivayet edilmiştir. Onun senedi, zayıf ve mechûldür. (**Şârih**). "... (Bu) rivayet, Peygamberin (s.a.s.) bir mucizesini ispat etmektedir. Bu hadis, bazı cansızların temyiz sahibi olduklarını gösteriyor ki Allahu Teâla Hazretlerinin taşlar hakkında: "Gerçekten onlardan bazıları Allah korkusundan aşağı yuvarlanırlar." Bakara, 2/74 Âyet-i Kerime'siyle: "Hiç bir şey yok ki O'nun hamdi ile tesbih etmesin." İsrâ, 17/44. Kavl-i Kerime'sine muvâfiktir." Bkz. Davudoğlu, Ahmed, *Sahîh-i Müslim Tercime ve Şerhi*, Sönmez, İstanbul-1983, c. X, s. 42. (**M**).

²² Ebu Dâvûd, 4510, Diyât. Hadis, İbn Şihâb ez-Zuhrî'den, Câbir tarihiyle rivayet edilmiştir. Bu sened, munkatî' bir seneddür. Çünkü İbn Şihâb ez-Zuhrî, Cerîr'den işitemiştir. el-Buhârî, VI, 195 Cihâd Bölümü, Ebu Hureyre hadisinden, tahrir etmiştir. Yine el-Buhârî, bu hadisi, c. V, s. 169, Hibe bölümünde, tahrir etmiştir. (**Şârih**).

²³ **وَتُوفِي بَعْضَ أَصْحَابِهِ الَّذِينَ أَكَلُوا مِنَ الشَّاةِ** "Rasûlullahın koyun etinden yiyen ashâbından bazıları öldü." İfadesinden ölenlerin sayısının birden fazla olduğu ancak sayılarının tam bilinmediği söz konusudur. Peygamberimizin (s.a.s.) Yahûdî kadına: "Koyun etini sen mi zehirledin?" diye sorunca: "Evet ama sana bunu kim haber verdi?" diye sormuş: "Bana elimdeki bu zehir (li et) haber verdi." deyince: "Evet ben zehirledim." "Şayet Peygamber ise o sana zarar vermez. Eğer Peygamber değilse (ondan yer ve zehirlenir) ondan kurtulmuş oluruz." dedi. Rasûlullah onu affetti cezalandırmadı." Bkz. *Ebu Dâvûd*, Diyât, 6. (**M**).

²⁴ İmâm Ahmed (b. Hanbel), III, 83, 84'de, Yezîd, Kâsım b. Fazl Haddânî, Ebu Nadra, Ebu Saîd Hudrî tarihiyle tahrir etmiştir. Şöyle buyurdu: "Kurt, bir koyuna saldırdı. Onu aldı. Çoban onu, geri istedi... Kurt şöyle dedi: "Sana bundan daha acâibini haber vereyim mi? Muhammed (s.a.s.), Yesrib'te, insanlara daha önce yaşanmış olanları haber veriyordu. Şöyle buyurdu: "Çoban koyunlarını şehre kadar sürdü, onları, köşelerden bir köşeye bıraktı ve sonra Hz. Peygamber'e gelip

10-Rasûlullah, bindiği devenin üstünde yağmur duası yapmıştır. Deve gürültüyü duyunca boynunu yere koymuş bunun üzerine Rasûlullah:“Muhakkak o,çok işten ve az yemden şikâyet ediyor.” demiştir.²⁵

11-Rasûlullah, (s.a.s.) ağıla girdi. Deve, Hz.Peygamber'i (s.a.s.) görünce inledi, gözlerinden yaşlar geldi. Rasûlullah (s.a.s.) sâhibine:“O,bana senin onu aç bıraktığından, ağır iş yaptırıp yorduğundan şikâyet ediyor.”dedi.²⁶

12-Rasûlullah, başka bir ağıla girdi. Develerin yetiştiricisi de oradaydı. Develerin sahibi oradaki iki deveyle baş edemiyordu. O develerden birisi, Hz. Peygamber'i (s.a.s.) görünce önüne gelerek çöktü.²⁷ Burnunu yere koydu. Onu sahibine teslim etti. Diğeri de onu görünce aynı şeyi yaptı.²⁸

onu haber verdi. Rasûlullah (s.a.s.) emretti. O:“*Namaz, bir araya getirendir !*” diye seslendi. Sonra çıktı ve çobana şöyle dedi:“Onlara haber ver.” Rasûlullah (s.a.s.):“*Doğru*” dedi. Bu sened, sahihtir. İbn Hibbân (el-Bustî), onu, sahih kabul etmiştir. *Kitâbu's-Sikât*, 2109. el-Hâkim (en-Nisâbüri) (*el-Müstedrek 'ale's-Sahîhayn*), c. VI, s. 467-468, Zehebî de ona muvafakat etmiştir. (Şârih).

²⁵ Ahmed (b. Hanbel), IV, 173, Abdurrezâk (b. Hemmâm b. Nâfi' es-San'ânî) >Ma'mer (b. Râşid) >Atâ b. Sâib> Abdullah b. Hafs>Ya'lâ b. Murre Sekafi tarihiyle tahrir etmiştir. Senedi zayıftır. Çünkü Atâ b. Sâib ihtilâta (hafızasında karışıklık, bozukluk) ma'rûz kalmıştır. Ma'mer (b. Râşid) ondan ihtilâttan sonra işitmiştir. Onun şeyhi Abdullah b. Hafs mechûldür. Fakat *el-Hâkim*, c. II, s. 617-618'de, onu, A'meş, Minhâl b. Amr, Ya'lâ b. Murre ve babası tarihiyle tahrir etmiştir. O husûsta:“Sonra deve geldi. Hz. Peygamber'in (s.a.s.) öntünde durdu...” el-Hâkim'in dediği gibi (hadisin) isnadı sahihtir. ez-Zehebî de onun (el-Hâkim'in) görüşüne muvafakat etmiştir. Onun *el-Musned*'de, c. IV, s. 170 buna benzer başka bir tarihi de vardır. Şâhitleri hususunda hadis, Hasen'dir. Bakınız İbn Kesîr, (*el-Bidâye (ve'n-Nihâye)*), c. VI, s. 138, 140 (Şârih).

²⁶ Ahmed (b. Hanbel), c. I, s. 204-205 ve Ebu Dâvûd (*Sünen*) (h. 2549), Cihâd Bölümü (Bâbu mâ yu'meru bihi mine'l-kıyâmi alâ'd-devâb ve'l-behâim), Abdullah b. Cafer hadisi olarak tahrir etmiştir. Onun isnâdı sahihtir. **تَدْبِيهُ** Te'dîbuhu kelimesi, ona ağır iş yaptırıp, onu yorması anlamına gelir. (Şârih).

²⁷ Devenin başında çıkıntı oluşturan burun ve ağızın beraber olan kısmını (yere) koydu. (Deve) onunla yönlendirilir. (Yular). (Şârih).

²⁸ Heysemî, *Mecmau ('z-Zevâid)* 'da, V, 4, 5, (Abdullah) İbn Abbâs'm, buna benzer bir hadisini zikretmiştir. Şöyle dedi:“Onu, et-Taberânî, rivayet etmiştir. Senedde Ebu İzzet Debbâğ vardır. İbn Hibbân, onu tevsik etmiştir. Onun ismi, Hakem b. Tahmân'dır. Hadisin diğeri ricâli de sikadır. “ez-Zehebî, *Mizân (u'l-İ'tidâl)* 'nda, İbn Hibbân'dan nakilde bulunarak, onu zayıf saymıştır. Onu, İbn Kesîr, (*el-Bidâye (ve'n-Nihâye)*), c. VI, s. 136'da zikretmiştir. Bunun isnâdı ve metni garîbtir.” Demiştir. (Şârih).

13-Rasûlullah (s.a.s.) seferde iken uyuyordu. Bir ağaç geldi. Yer onun yanına gelinceye kadar yarıldı.(Hürmeten) Ayakta durdu. Rasûlullah (s.a.s.) uyanınca, ona bu (durum) zikredildi.“O ağaç, Allah Rasûlüne teslim olmak için Rabbinden izin istedi. Allah ona, izin verdi.”buyurdu.²⁹ İki ağaca bir araya gelmeleri emredildi. Bir araya geldiler. Sonra ayrılmaları emredildi (ayrıldılar).³⁰

14-Bir bedevi, Rasûlullahtan (s.a.s.) bir mu’cize göstermesini istedi. Rasûlullah (s.a.s.),bir ağaca emretti. Kökü, Rasûlullah’ın yanına geldi ve önünde durdu. Sonra ona emretti tekrar yerine döndü.³¹

15-Rasûlullah’a (s.a.s.) beş veya altı tane kurbanlık³² deve getirilmişti. Kesime kendilerinden başlaması için her biri Rasûlullah’a yaklaşmaya çalışıyordu.³³

16-Katâde b.en-Nu’mân ez-Zaferî’nin gözünden eline kadar kendisi tanınmayacak kadar yaralanmalar meydana geldi ve Rasûlullah (s.a.s.) onları, yerine iade etti. Gözleri en güzel şeklini aldı. Denildi ki:“Yaralanma bilinmez hâle geldi.”³⁴

²⁹ Ahmed (b. Hanbel), c. IV, s. 173, Abdurrezzâk, Ma’mer (b. Râşid), Atâ b. Sâib, Abdullah b. Hafs, Ya’lâ b. Murre Sekafi tarikiyle tahrir etmiştir. Atâ, ihtilâta ma’rûz kalmıştır. Abdullah b. Hafs, mechûldür. (Şârih).

³⁰ Bkz. Sahîhu Müslim’de yer alan Câbir hadisi, el-Hâkim, c. II, s. 617, 618 yer alan Ya’lâ b. Murre hadisi, daha önce geçmişti. (Şârih).

³¹ ed-Dârimî, c. I, s. 9, 10, İbn Ömer hadisinden tahrir etmiştir. Onu el-Hâkim (en-Nisâbü’rî), sahîh saymıştır. Onu İbn Kesîr, ondan el-Hâkim, c. VI, s. 125’de nakletmiş:“İsnâdı, sahîhtir. ” demiştir. (Şârih).

³² “Bedene” kelimesinin çoğuludur. Mecd İbn el-Esîr, bu hadise ta’lik yazmıştır. Bedene: Dişi deve, inek ve deveye benzer anlamına gelir. Sonradan onların kemiği ve yağı anlamı da verilmiştir. İbn Kesîr, c. I, s. 108. (Şârih).

³³ Ahmed (b. Hanbel), c. IV, s. 350; Ebu Dâvûd, h. 1765, Menâsik’de Abdullah b. Kurt hadisinden tahrir etmiştir. Senedi, sahîhtir. (Şârih).

³⁴ Ebu Ya’lâ, >Yahyâ b. Abdülhamîd Hammânî, >Abdurrahmân b. Stileymân b. Ğasîl>Âsım b. Ömer b. Katâde> ve O’nun babasından tahrir etmiştir. Katâde b. Nu’mân’ın, Bedir günü, gözü yaralandı... Gözlerinin nasıl yaralandığını bilmiyordu. Bu sened, Hasen olup olmadığında karşılaştırma yapılmıştır. O, Ebu Ya’lâ Ya’kûb b. Muhammed Zuhrî>İbrâhîm b. Ca’fer>Babası>Âsım b. Ömer b. Katâde>ve O’nun dedesinden tahrir etmiştir. Sened, Munkat’dır. Başka bir yönden (Başka bir sened ile) (şöyle) gelmiştir:“Uhud günü yaralanmıştır. ”Suheyli şöyle demiştir:“Onu, Muhammed b. Ebu Osmân Emevî, Ammâr b. Nasr, Mâlik b. Enes, Muhammed b.

17-Ali b.Ebî Tâlib'in (ö.40/661) (r.a.) gözleri zarar gördü. Gözleri iltihablanmıştı. Rasûlullah sıkıntısını giderdi.³⁵Bundan sonra bir daha göz iltihabı olmadı.

18-Rasûlullah,(Ali b.Ebî Tâlib'in (r.a.)) Parmağındaki acı için ona dua etti. Sıkıntısını giderdi. Bundan sonra bir daha bu ağrıdan şikâyet etmedi.³⁶

19-Abdullah b.Atîk el-Ensârî'nin ayağı yaralandı. Peygamberimiz (s.a.s.) onu meshetti. Ondan yarayı giderdi.³⁷

20-Rasûlullah, Ubey b.Halef el-Cumahî'nin mutlaka öldürüleceğini haber verdi. Bedir (Savaşı) Günü veya Uhud (Savaşı) Günü hafif yaralandı. O yaralanmadan (dolayı) öldü.

21-Sa'd b.Muâz, kardeşi Ümeyye b. Halef'e:"Muhammed, O'nun, senin kâtilinin olduğunu söylüyor. O, Bedir Günü kâfir olarak öldürüldü."³⁸

Abdillah b. Ebû Sa'saa, babası, Ebu Saîd Hudrî, anne bir kardeşi Katâde b. Nu'mân şöyle dedi:"Uhud (Savaşı) Günü gözlerim yaralandı. Yanağım kesildi. İkisini de Nebî'ye (s.a.s.) getirdim. İkisini de yerine koydu. İkisini de tükürttü. Her ikisinin parlaklığı geri döndü. ed-Darekutnî şöyle dedi:"Bu hadis, Mâlik'tendir. Ammâr b. Nasr, Mâlik'ten tek olarak rivayet etmiştir. O, sikadır. ed-Dârekutnî ve İbn Şâhîn>Abdurrahmân b. Yahyâ Azerî> Mâlik (b. Enes) >Âsum b. Ömer b. Katâde>Mahmûd b. Lebîd>Katâde b. Nu'mân>Abdurrahmân b. Yahyâ tarihiyle rivayet etmiştir. Uhud (Savaşı) Günü, onun gözü yaranmış, yanakları kesilmişti. Nebî (s.a.s.) onları yerlerine koydu. Gözleri sapa sağlam oldu. (Muhammed b. Amr) Ukayfî şöyle dedi:"Mechûldür. O cihetten, hadis sabit olmamıştır. Bkz. (İbn el-Esîr) *Usdu'l-Ğâbe (fi Ma'rifeti's-Sahâbe)*, IV, 390-391; (İbn Hacer el-Askalânî) *el-İsâbe (fi Temyizi's-Sahâbe)*, c. VIII, s. 138-139; (Ebu Abdullah Muhammed b. Abdilhâd ez-Zurkânî) *Şerhu'l-Mevâhib*, c. V, 186-187. (Şârih).

³⁵ Ahmed b. Hanbel, c. V, s. 333; el-Buhârî, c. VI, s. 101 (Cihâd), (Menâkıbu Ali b. Ebî Tâlib (Megazi), Müslim, s. 2406 (Fedâihu's-Sahâbe), Taberânî Hz. Ali hadisinden tahrir etmiştir. (Şârih).

³⁶ Ahmed b. Hanbel, c. I, s. 107, 128, İki tarikten (senetten) rivayet edilmiştir: Şu'be>Amr b. Murre>Abdulah b. Seleme>Ali (b. Ebu Talib) (r. a.) şöyle dedi:"Nebî (s.a.s.) bana geldi:"Ben derim ki:"Benim ecelim gediye ben hazırım, beni öldür. Eğer ecelim daha sonar gelecek ise bana şifâ veya afiyet ver. Bu bir imtihan ise bana sabır ver. "Nebî (s.a.s.) :"*Nasıl böyle dersin? "Onları bırak (öyle deme!)"* Deyince, " (Ali b. Ebî Talib) şöyle dedi:"Elîyle (parmağımı) meshetti. Sonra şöyle dua etti:"*Allahım ona şifa veya afiyet ver. "*"Bundan sonra bir daha ağrıdan şikâyet etmedim. "Abdullah b. Seleme, Seyyiu'l-hıfzdır. (Ezberlemesi, kötüdür.) (Hadisin) Diğer ricali, sikadır. (Şârih).

³⁷ el-Buhârî, c. VII, s. 263, 265 (el-Meğâzî, Ebû Ra'fî Abdullah b. Ebu'l-Hakîk'in öldürülmesi babında) Bera b. Âzib hadisinden uzun bir hadîste tahrir etmiştir. Nebî'ye (s.a.s.) geldim. Bana:"*Ayaklarını uzat!*"dedi. Ayaklarımı uzattım. Onları meshetti. Sanki şikâyet eden ben değildim. Bir daha onlardan şikâyetçi olmadım. " (Şârih).

22-Rasûlullah, Bedirde müşriklerin öldürülecekleri yeri haber verdi. Şöyle dedi: “Yarın inşaallah burası fülânın katledileceği yer olacaktır ve burası da fülânın katledileceği yer olacaktır.”Onlardan hiç birisi O’nun isimlendirdiği yeri geçemedi (orada katledildiler.)³⁹

23-Rasûlullah, ümmetinden bazı tâifenin denizde gazve yapacağını haber verdi. Ümmü **Haram binti Milhân** onlardan biriydi. O’nun söylediği gibi oldu.⁴⁰

³⁸ *el-Buhârî*, c. VI, s. 463 (Menâkıb, 3632), c. VII, s. 220, Nebî'nin (s.a.s.) Bedirde öldürülenlerin zikri babında Abdullah b. Mes'ud'un (r. a.) hadisinendir. Şöyle dedi:“Sa'd b. Muâz Umredeydi. Umeyye b. Halef Ebu Safvân uğradı, O, (kendisini) misafir etti. Umeyye Şam'dan Medine'ye ulaşınca Sa'd'a uğradı. Umeyye Sa'd'a şöyle dedi:“Gece yarısına kadar insanlar dikkat etmeyecekleri süreye (gece yarısına) kadar bekle. Burada ayrıl ve tavaf et. Bizimle Sa'd tavaf ederken Ebu Cehil:“Ka'be'yi tavaf eden kim? Dedi. Sa'd:“Ben Sa'd. ” dedi. Ebu Cehil:“Muhammed ve arkadaşları sizleri koruyorken siz Ka'be'yi gütvenle tavaf ediyordunuz. ”Dedi. Sa'd: “Evet”dedi. İki arasında karşılıklı birbirine kaba sözler sarfettiler. Umeyye, Sa'd'a şöyle dedi:“Ebu'l-Hakem'e sesini yükseltme. Şüphesiz O, bu Vâdi Ehli'nin efendisidir. Sonra Sa'd şöyle dedi:“ Eğer benim Beyt'i tavafıma engel olursan Senin Şam'la ticaretini keseceğim. ”Umeyye, Sa'd'a:“Sesini yükseltme!” dedi ve onu sıkıca kavradı. Sa'd:“Beni bırak!”dedi. Muhammed'den (s.a.s.) işittim. Muhakkak ki O'nun senin katilinin olduğunu” iddia ediyor. “Benim mi?” dedi. Evet”dedim: “Vallahi Muhammed konuşurken yalan söylemez. ” Dedi. Eşine döndü ve şöyle dedi: “Yesrib'li kardeşimin bana ne dediğini biliyor musun?“Ne dedi?” diye sordu. “Muhammed, O'nun benim kâtilim olduğunu iddia ediyormuş. ”Dedi. (Eşi) şöyle dedi: “Vallahi Muhammed yalan söylemez. ” Şöyle dedi: “Bedir'e çıkıldığında bir uğultu geldi. Hanımı O'na şöyle dedi: “Yesrib'li kardeşinin sana ne dediğini hatırladın mı?“Şöyle dedi:“ (Savaşa) çıkmak istemedi. Ebu Cehil şöyle dedi:“Sen, Vâdi'nin en şereflilerindensin. Bir iki gtn sevindi. Onunla iki gtn yolculuk etti. Allah, O'nu katletti. ”Sa'd ve Umeyye arasındaki kardeşlik, Câhiliye dönemindeki kardeşliktir. ” (**Şârih**).

³⁹ Müslim, 2873, (Cennet, sıfaları, nimetleri ve ehli ile ilgili bölümde tahrir etmiştir.), Ahmed (b. Hanbel), I/26, Nesâî, IV/108, 109, (Cenaiz Bölümünde) Enes b. Mâlikten Ömer ehli Bedirden rivayet etmiştir. Şöyle dedi. Dün bize Ehl-i Bedr'in katledilecekleri yeri göstererek şöyle diyordu:“Yarın inşaallah burası fülânın katledileceği yer olacaktır!” Şöyle dedi:“Ömer:“Allah, O'nu hakla gönderdi. Onlar hata ederek Rasûlullah'ın haddi olan hududları aştılar. ” dedi:“ (**Şârih**).

⁴⁰ *el-Buhârî*, c. XII, s. 345, 346, (Tabir bölümünde, İrmak Rüyası babında tahrir etmiştir. *Müslim*, 1912, *İmâre Bölümünde*, Denizdeki Gazvenin Fazileti babında tahrir etmiştir. *Ebü Dâvûd*, h. 2490; *et-Tirmizî*, h. 1645, *en-Nesâî*, c. VI, s. 40; İbn Mâce, h. 2776; *ed-Dârimî*, c. II, s. 210; *Ahmed (b. Hanbel)*, c. II, s. 240, 264 Enes b. Mâlik'ten Rasûlullahın şöyle dediğini rivayet etmiştir:“Ümmü Haram binti Milhan'ın evine girdi. Yemek ikram etti. Ümmü Haram Übâde b. Sâmit'in nikahındaydı. Rasûlullah bir gtn eve geldi. Sonra oturdu. Bir müddet başını koydu. Rasûlullah (s.a.s.) uyudu. Sonra gülererek uyandı. Dedim ki:“Ey Allah'ın Rasûlu Seni güldüren nedir“Ümmetimden Allah yolunda gazve yapan insanlardan bir kısmı bana arz olundu. Onlar meliklerle ailesi veya Meliklerle ailesi misâli deniz kayıklarına biniyorlardı. ”Dedi. Sonra başını koydu ve uyudu. Sonra gülererek uyandı:“Şöyle dedim:“Ey Allah'ın Rasûlu Seni güldüren nedir?“Ümmetimden Allah yolunda gazve yapan insanlardan bir kısmı bana arz olundu. ”Evvelki

24-Rasûlullah, Osman b.Affân için:“Ona şiddetli bir bela isabet edecek.”Demışti. Hz. Osman, şehit edildi.⁴¹

25-Rasûlullah, Hasen b.Alî için: “Şüphesiz benim bu oğlum Seyyid'dir. Müslümanlardan iki büyük topluluğun⁴² arasını düzeltmesi umulur.” Demışti. Bu şekilde oldu.

26-Rasûlullah, Yalancı el-Esved el-Ansî'nin Yemen San'a'da⁴³ öldürüldüğü gece kim tarafından öldürüldüğü haber verdi. Kisra'nın⁴⁴ öldürülmesini de bu şekilde haber vermişti.

27-Rasûlullah, Şeymâ binti Bukayla'dan haber verdi. Gri katırlardan siyah örtü kaldırılacaktır. Bu sıfat, Hz.Ebû Bekir (r.a.) zamanında Hâlid b.Velid'in ordusundan alınmıştı.⁴⁵

28-Rasûlullah, Sâbit b.Kays b.Şemâs için:“Sen, Allah'a hamdederek yaşayacak ve şehit edileceksin.” Demışti. Allah'a hamdederek yaşadı ve Yemâme (Savaşı) Günü şehit edildi.⁴⁶

söylediğini söyledi:“Ey Allah'ın Rasûlü dua et de ben de onlardan olayım. ” dedim. “*Sen, öncekilerdensin.*”Dedi. Ümmü Haram binti Milhan, Muâviye döneminde kayığa bindi. Denizden karaya çıktığında bir dabbe çılgık attı. (Binek hayvanı ondan türktü hayvanından düştü) Orada vefat etti. ” (**Şârih**). Muâviye (s. 60/679)

⁴¹ *el-Buhârî*, c. X, s. 492, (Edeb), (Bâbun men nekete el-Avdi fi'l-Mâi ve't-Tin), *Müslim* (2403) (Fedâilu's-Sahâbe), (Bâbun min Fedâili Osman) ; et-Tirmizî, (h. 3711), *Ahmed (b. Hanbel)*, c. IV, s. 393, 406, 407. Ebu Mûsâ el-Eş'arî'den rivayet edilmiştir. (Osman, fetih yapacak bölümtü içinde yer almaktadır.) Rasûlullah (s.a.s.) Ebû Mûsâ (el-Eş'arî) 'ye:“*Aç ve bela isabetinden veya bela olmasından dolayı (O'na) Cenneti müjdele!*” (**Şârih**).

⁴² *el-Buhârî*, c. V, s. 224, (Sulh) Hasan b. Alî için şöyle dedi bâbında:“*Şüphesiz benim bu oğlum, Seyyid'dir.* ”; Ebu Dâvûd, h. 4662; et-Tirmizî, h. 3773, en-Nesâî, c. III, c. 107 Ebû Bekre hadisinden tahrir etmiştir. (**Şârih**).

⁴³ Sahih değıldir. Bkz. İbn Kesir, *el-Bidâye*, c. VI, s. 310. (**Şârih**).

⁴⁴ *el-Buhârî*, c. XI, s. 458, (el-Eymân ve'n-Nuzûr), *Müslim*, s. 2918, (Fiten), Ebû Hureyre hadisinden Merfû olarak rivayet edilmiştir. “Kisrâ ölmüştür. Ondandır Kisrâ yoktur. ”“Kayser helak olduğunda başka Kayser yoktur. Nefsım yedi kudretinde Allah'a kâsem ederim. O ikisinin serveti, Allah yolunda infak edilecektir. ” (**Şârih**).

⁴⁵ et-Taberânî, (*el-Mu'cem*) *el-Kebîr*, 4168, Hureym b. Evs hadisinden tahrir etmiştir. el-Heysemî'nin *Mecma (u'z- Zevâid)* 'ında, c. VI, s. 222 vârid olmuştur. Şöyle dedi:“Onu et-Taberânî rivayet etmiştir. O hadiste tanımadığım bir topluluk vardır. ” Bkz. *Usdu'l-Ğâbe*, II/129; *el-İsâbe*, c. III, s. 90. (**Şârih**).

⁴⁶ ez-Zehabî, O'nu “Siyeru A'lâmî'n-Nübelâ'da zikretmiştir. c. I. s. 63. Mâlik ve diğerleri İbn Şihâb-İsmâil b. Muhammed b. Sâbit b. Kays tarikinden rivayet etmiştir. *el-Buhârî*, c. VI, s. 456,

29-Rasûlullah, kendisiyle savaşta iken kendisinin müslüman olduğunu iddia eden adam için:“Şüphesiz O,Cehennem Ehli’ndendir.”Demişti. Allah, O’nun sözünü tasdik etti. İntihar etti.⁴⁷

30-Rasûlullah, Ömer b.el-Hattab (ö.23/643) veya Ebu Cehil b.Hişam’ın İslam’la şereflenmesi için dua etti. Hz. Ömer, müslüman oldu.⁴⁸

31-Rasûlullah, Ali b.Ebu Tâlib (ö.40/661) için sıcak ve soğuktan korunması için dua etmiştir. Bir daha soğuk ve sığağa maruz kalmadı.⁴⁹

32-Rasûlullah, Abdullah b.Abbas’a (ö.68/687) Din’de Fakih olması ve Dînin Te’vilini öğrenmesi için dua etti. İlminin çokluğundan dolayı “Deniz ve Bilge” diye isimlendirilirdi.⁵⁰

33-Rasûlullah, Enes b. Mâlik’e (ö.179/795) uzun ömür, mal ve evlad çokluğu ve onun için onları mübarek kılması için dua etmiştir. Sülbünden

457 Enes (b. Mâlik) tarikinden tahrir etmiştir. Sâbit b. Kays, kayboldu. Bir adam şöyle dedi:“Ben, senin O’nu (n yerini) bildiği biliyorum. ”Onun yanına geldiler. Onu evinde başını yere eğmiş buldular. Şöyle dedi:“Derdin nedir?”“Şer”dedi. “Sesini, Nebî’nin (s.a.s.) sesinin üzerine çıkardı. (Sesini bastırdı. Ameli boşa çıktı. O, Cehennem Ehli’nden biridir. Bir adam geldi. Ona:“Şöyle şöyle oldu. ” Diye haber verdi. Mûsâ b. Enes şöyle dedi:“Başka bir defasında bütütk bir müjdeyle döndü:“Ona git ve O’na:“Sen Cehennem Ehli’nden değil fakat Cennet Ehli’ndensin. ”de! ”dedi. (Şârih).

⁴⁷ *el-Buhârî*, c. VII, s. 361, 362 (Meğâzî, Hayber Gazvesi babında) Müslim, s. 112, (Eymân, insanın kendi nefisini öldürmenin büyük haramlardan olduğu babında), *Ahmed (b. Hanbel)*, V/332, Sehl b. Sa’d es-Sâidi’nin hadisinden tahrir etmiştir. (Şârih).

⁴⁸ *et-Tirmizî*, h. 3684, (Menâkıb) (Allahım Ebu Cehil veya Ömer’i İslam’la şerefendir babı) Senedindeki en-Nadr, İbn Abdurrahman el-Hazzâr’dır. Zayıflığı konusunda ittifak vardır. Lakin *Ahmed (b. Hanbel)*, 5696, *et-Tirmizî*, 3682, *İbn Sa’d*, c. III, s. 1191, İbn Ömer lafızıyla:“*Allahım sana en sevimli gelen Ebu Cehil veya Ömer b. el-Hattâb’ı İslam’la şerefendir.*”Lafızıyla rivayet etmişlerdir. İkisinden Allah’a en sevimli olanı Ömer b. el-Hattâb idi. Senedi, Hasen’dır. İbn Hibbân (2179), onu sahih saydı. *el-Hâkim*, III/83 hadisin“*Allah’ım Ömer b. el- Hattâb’la Din’i destekle!*”başka bir tarikinden onu sahih saymıştır. ez-Zehabi de el-Hâkim’le aynı görüştedir. (Şârih).

⁴⁹ *İbn Mâce*, 117 (Ali’nin Faziletleri bölümünde) tahrir etmiştir. Hadisin senedindeki Abdurrahman b. Ebu LeylaSeyyiu’l-Hifz’dır. (Hafızası zayıftır.) (Şârih).

⁵⁰ *el-Buhârî*, c. I, s. 214 (Abdest, Tuvaletin yanına su koymak babında) ve İlm Nebi (s.a.s.) :“*Allahım O’na kitabı öğret.*”Duası babında, Nebî’nin (s.a.s.) Ashâbın Faziletleri İbn Abbas’ın zikri babında, İ’tisam’ın başında İbn Abbas’ı Din’de fakih kıl!”hadisinden tahrir etmiştir. Başka bir lafızda“*Allah’ım O’na kitabı öğret!*”Başka bir lafızda (Allahım O’na) hikmeti (öğret) rivayet edilmiştir. “ (O’na) Te’vili Öğret” lafzı ile ise *Ahmed (b. Hanbel) el-Müsned’inde*, c. I, s. 266, 328, 335 tahrir etmiştir. Isnadı, sahihtir. Müslim, s. 2477, “*Allah’ım O’nu, fakih kıl!*” lafızıyla tahrir etmiştir. (Şârih).

120 erkek çocuğu doğdu, hurma ağaçları senede iki defa meyve veriyordu.100 yıl kadar yaşadı.⁵¹

34-Uteybe b.Leheb, Rasûlullah'ın gömleğini parçaladı ve O'na eziyet etti. Allah'ın, O'nu köpeklerden bir köpeğe musallat etmesi için dua etti. Şam diyarından koyu renkli bir asla onu öldürdü.⁵²

35-Rasûlullah, minberde iken, yağmur yağmamasından şikâyet edildi. Azîz ve Celîl olan Allah'a dua etti. Gökyüzünde hızla hareket eden bulutlar yoktu. Dağlar misâli bulutlar hareketlendi. Diğer Cum'a'ya kadar yağmur yağdı. Ancak Azîz ve Celîl olan Allah'a dua etti. Bulutlar dağıldı. Onlar güneşli (bir günde) dışarı çıkıp yürüdüler.⁵³

36-Rasûlullah, Hendek Ehli'ne yemek yediriyordu.1000 kişiydiler. Bir sa' veya daha az miktarda arpadan yapılan ekmek ve koyun eti vardı. Yemeği yeyip ayrıldıklarında yemek öncekinden daha fazlaydı.⁵⁴

37-Rasûlullah, yine Hendek Ehli'ne hurmadan yapılmış yemek yediriyordu.(Yemek, bitmedi.) Beşir b.Sa'd'ın kızı, babasına ve dayısı Abdullah b.Revâha'ya o yemekten getirdi.⁵⁵

⁵¹ *el-Buhârî*, c. XI, s. 117, Dualarda, Allahu Tealanın ve "Salli aleyhim" sözü babında, Nebî (s.a.s.) Hizmetçisi için uzun ömür ve mal çokluğu duası babında, Bereketli mal çokluğu duası babında, Bereketli evlat çokluğu duası babında, *Müslim*, 660 (Mescidler), Nafile Namazda Cemeatle kılmanın cevazı babında, 2480, 2481, Sahâbenin faziletleri, Enes b. Mâlik'in (r. a.) faziletlerinden babında, *et-Tirmizî*, h. 3827, 3828, Menâkıb, Enes b. Mâlik'in (r. a.) Faziletlerinden babında tahrir etmiştir. (Şârih).

⁵² *el-Hâkim*, c. II, s. 539, Hâris b. Ebu Üsâme>Abbâs b. el-Fadl el-Ensârî>Esved b. Şeybân>Ebû Nevfel b. Ebu Akreb> Babası tarikinden rivayet etmiş İsnadı sahihtir. O ikisi (el-Buhârî ve Müslim) bunu tahrir etmemişlerdir. ez-Zehebî, el-Hakim'le aynı görtüştedir. O ikisi (el-Buhârî ve Müslim) şöyle demişlerdir:"el-Abbâs el-Ensârî hakkında şöyle demekle beraber:"el-Hâfiz (en-Nevevî) *Takrîb*'de: "Metrûktur. Ebu Zur'a (er-Râzi), O'nu itham etmiştir. " (Şârih).

⁵³ *el-Buhârî*, c. II, s. 423 (İstiskâ, Cum'a hutbesinde yağmur isteme bâbında), Müslim, 897 (Yağmur Namazı, İstiskâ duası babında) Enes b. Mâlik'in hadîsinden tahrir etmiştir. الْقَزَاعَةُ "el-Gazaa" bulutlardan bir parça. Omun cem'isi قَزَعٌ "Gazaa" dır. (Şârih).

⁵⁴ *el-Buhârî*, c. VII, s. 304, 305 (el-Meğâzi) (Hendek Gazvesi Babında) (Cihad) (Farsça konuşan babında), Müslim, h. 2039 (Eşribe) (Razi olduğuna güvenilen insanın evine gidene bir başkasının tabi olmasının cevazı babında) tahrir etmiştir. (Şârih).

⁵⁵ İbn Kesîr, *el-Bidâye*, c. VI, s. 116, İbn İshâk'a nisbet ederek:"Bana, Saîd b. Mînâ, O kız, Beşir b. Sa'd'ın kızıdır. Şöyle dedi..." rivayet etti. (Şârih).

38-Rasûlullah, Ömer b. el-Hattâb'a (bazılarının yemesi için) birbirine yapışık hurmadan 400 daha arttırmasını emretti. Onları artırdı. Sanki hurmadan bir tane bile eksilmemiş gibiydi.⁵⁶

39-Rasûlullah, Ebu Talha'nın evinde 80 kişiye arpa ekmeği (bulunan sofrada) yemek yediriyordu. Enes(b.Mâlik) koltuk altına da koymuştu. Doyuncaya kadar yediler. Yemek (önceden) olduğu gibi geriye kaldı.⁵⁷

40-Rasûlullah, Ebû Hureyre'nin erzak çantasından yemek yediriyordu. Hepsi doydular. Sonra kalanın onun çantasına bıraktılar. Onun içindeki (yemek) için dua etti. Ondaki Nebi (s.a.s.),Ebû Bekir, Ömer ve Osman yedi. Hz.Osman şehid edildiğinde, kayboldu. Ondaki (Ebu Hureyre) rivayet edildiğine göre Onda Aziz ve Celil olan Allahın yolunda 50 kişilik yük (yiyecek) taşıdı.⁵⁸

41-Zeyneb (binti Cahş) ile evliliğinde, Ümmü Süleym'in kendisine hediye ettiği bakır veya ağaçtan büyük kazanla büyük bir topluluğa yemek

⁵⁶ Ahmed (b. Hanbel) *el-Müsned*'inde, c. V, s. 445, Abdussamed>Harb b. Şeddâd Husayn>Sâlim b. Ebu'l-Ca'd> Nu'mân b. Mukrin tarikinden tahrir etmiştir. Şöyle dedi: "Rasûlullah'a 400 donanımlı (askerle) geldik. Rasûlullah bizlere emrini verdi. Bazıları: "Ey Allah'ın Rasûlü Bize yemek yok. Onu artırabilir misin? dediler. Nebi (s.a.s.), Ömer'e: "Onlar için artır. "dedi (Ömer): "Benim yanımda kalan başka hurma yok. "Onlardan başka bir şey görmüyorum. "Haydi acele et onları artır. "Dedi. " (Hurma) kaplarına koştuk. Önceki hurma ağaçlarında olduğu gibi onlarda da hurma vardı. " "Onları alınz!" dedi. Topluluk ihtiyaçları kadar aldılar. "Ben de topluluğun en sonunda oldum. "Ben de (o tarafa) yöneldim. Hurmanın bulunduğu yeri bulamadım. "Dedi. Muhtemelen 400 kişiydiler. (Hadîsin) ricâli sikadrlar. Fakat (hadîs) Munkatı'dır. Çünktü Sâlim b. Ebu'l-Ca'd, Nu'mân b. Mukrin'i idrak etmemiştir. (Ona, ulaşmamıştır.) el-Heysemî, *el-Mecmû'*unda c. VIII, s. 304 zikretmiştir. "Ahmed (b. Hanbel) ve *et-Taberâni* rivayet etmiştir. "dedi. Ahmed (b. Hanbel) 'in ricâli sahihtir. Bkz. *el-Bidâye*, c. VI, s. 113, 115. (Şârih).

⁵⁷ *el-Buhârî*, c. IX, s. 460. (Et'ime) Doyuncaya kadar yiyen babında, onar onar giren misafir babında, Enbiyâ babında, İslamda Nübüvvetin âlâmetleri babında, *Müslim*, h. 2040 (Eşribe), *Mâlik (b. Enes)*, c. II, s. 927, 928, *et-Tirmizî*, h. 3634 Enes b. Mâlik'in hadisinden tahrir etmiştir. (Şârih).

⁵⁸ Ahmed (b. Hanbel) (*el-Müsned*), c. II, s. 352, *et-Tirmizî*, h. 3838 (el-Menâkıb) (Bâbu Menâkıb'ı Ebû Hureyre) el-Muhâcir b. Ebu Mahled>Ebû Âliye>Ebû Hureyre tarikinden tahrir edilmiştir. Senedi muhtemelen tahsin (Hasen) içindir. Hafız Ibn Kesîr, *el-Bidâye*'de, c. VI, s. 117, 118. Başka tariklerden de nakletmiştir. Oraya mîtracaat edilsin. (Şârih).

yedirdi. Sonra (kazanın kapağı) kaldırıldı. İçindeki yemeğin kaldırıldığında mı yoksa konulduğunda mı daha fazla? olduğunu kimse bilemedi.⁵⁹

41-Huneyn (Savaşı) Günü, orduya bir avuç dolusu toprak attı. Aziz ve Celil olan Allah, onları bozguna uğrattı. Bazıları şöyle dediler:“Bizden gözleri toprak dolmayan kimse kalmadı.”⁶⁰O konuda, Azîz ve Celil olan Allah, şu âyeti indirdi: “Attığında, sen atmıyordun. Allah, atıyordu.”⁶¹

42-Kureyşten bir grup, Onu (öldürmek veya yakalamak için) yola çıktı. Onlar O’na bakıyorlardı. Başlarına toprak saçtı. O’nu göremediler.⁶²

43-Sürâka b.Mâlik b.Çü’şum, Rasûlullah’ı öldürmek veya esir etmek için takip etti. O’na yaklaştığında atının ayakları yere saplandı. Kurtulması için eman diledi ve O’ndan dua istedi. Rasûlullah, Süraka için dua etti. Allah, O’nu kurtardı.⁶³

Bunlar, Rasûlullahın (s.a.s.) parlak ve apaçık delilleri olan ve temiz ahlâkından bahseden mucizelerindedir.⁶⁴ Onun mucizelerinin (tamamının)

⁵⁹ *Müslim*, 1428 (Nikâh-94), Zeyneb binti Cahş ile evliliği babında, *el-Buhârî*, c. IX, s. 196 (Nikâh), Dügün hediyesi babında Enes b. Mâlik’in hadîsinden tahrir edilmiştir. (**Şârih**)

⁶⁰ *Müslim*, h. 1777 (Cihâd ve Siyer), Huneyn Gazvesi babında, Seleme b. el-Ekva’ hadîsinden tahrir etmiştir. Onda şunlar vardır: “Rasûlullah’a (s.a.s.) ihanet edince, katırından indi. Yerden bir avuç dolusu toprak aldı. Sonra onların yüzlerine saçtı. ”Şöyle dedi: “Yüzleri çirkinleşti. Bu kabzayla gözleri toprak dolanlar hariç Allah onlardan bir insan yaratmadı. Arkalarını döntüp kaçtılar...”İbn Abbâs’tan rivayet edilen hadîste de öyledir. (1775) :“Vallahi taşlama, ancak onların hissiyatlarını değiştirdi. Tam anlamıyla hadlerini (bilen) gören (kimselerden) olmadılar. İşleri arkalarına döntüp gitmekti. ” (**Şârih**).

⁶¹ Enfâl, 8/17.

⁶² İbn Hişâm, *es-Sîre*, c. I, s. 483, İbn İshâk’tan rivayet etmiştir. Bana, Yezid b. Ziyâd>Muhammed b. Ka’b el-Kurazî (tarikinden) rivayet etmiştir. (**Şârih**).

⁶³ *el-Buhârî*, c. VII, s. 187, (Meğâzi), *el-Hâkim*, c. III, s. 6, 7, Süraka hadîsinden, tahrir etmiştir. *el-Buhârî*, (o hadîsi) c. VII, s. 196, *Ahmed (b. Hanbel)*, c. III, s. 21, Enes (b. Mâlik) hadîsinden tahrir etmiştir. (**Şârih**).

⁶⁴ “Tarih boyunca birçok ahlâkçı yetişmiştir. Bunlar ahlâkla ilgili bir çok kitaplar yazmışlar, teoriler geliştirmeye çalışmışlardır. Ama hiç biri “*Ben, güzel ahlâkı tamamlamak için gönderildim.*” (Bkz. Malik b. Enes, *el-Muvatta*, Çağrı Yayınları, İstanbul-1413/1992. Husnu’l-Huluk, 8.) Diyen Hz. Muhammed (s.a.s.) kadar başarılı olmamışlardır. Hz. Muhammed (s.a.s.) burada da insanları benzerini yapmaktan âciz bırakan bir başarı sergilemiştir. Her şeyden önce, söylediklerine hiçbir zaman ters düşecek bir hareket yapmamıştır.Bu birinci mucize. Nitekim Hz. Âişe O’nun ahlâkı sorulduğu zaman:“*O’nun ahlâkı Kur’ân’dan ibaretti.*” cevabını vermiştir. (Bkz. *Müslim, el-Câmiu’s-Sahîh*, Çağrı Yayınları, İstanbul-1413/1992. Bâbu Câmiî Salâtî’l-Leyl, 18, h. 139.) O bu

zikri, bu yere sığmaz. Bunlar, âlimlerin kitaplarında tedvin edilmiştir. Biz (okuyan ve araştıranlara) kolaylık olması için onlardan bu kadarını özetledik. Başarı, ancak Allah'tandır.

SONUÇ

Peygamberimizin (s.a.s.) mucizeleriyle alakalı olarak zikredilen bu rivayetlerden hareketle İnşikaku'l-Kamer hadisesinin mütevatir olduğunu ifade edenler olduğu gibi mütevatir şartlarının oluşmadığını söyleyenler de vardır. İnşikaku'l-Kamer hadisesinin gerçekleşmediğini bu hadisenin Kıyamet Günü tahakkuk edeceğini ifade edenler de olmuştur. Tartışmalar bir yana biz de bu hâdisenin mütevatir inanıyoruz. Zîra yalan söylemeleri asla mümkün olmayan sahâbîlerden müteşekkil bir cemaat tarafından rivayet edilmiştir.

Peygamberimizin diğer mucizeleriyle ilgili mezkûr rivayetler ise meşhur Hadis, Siyer ve Tarih kitaplarında yer alan mütevatir derecesine ulaşmamış âhâd rivayetlerdir.

Bu rivayetlerde ifade edilen mucizelerinden bazılarının, Peygamberimizin (s.a.s.) peygamberliğinin ve doğruluğunun ispatı

konuda hiçbir insanın kurtulamadığı teori-pratik ayrımına düşmeyerek peygamber olduğunu göstermiştir. Bunun yanında O, ahlâkta, yaşayışta pratiğe önem vermesine rağmen itiraz edilemeyen ve teorik planda her ahlâkî düşüncenin düştüğü bir sirtü öldürtücü hataya düşmemiştir. Bu da ikinci mucize. O etrafındaki insanları tarih boyu hiçbir kimseye nasip olmayan bir başarı ile o kadar kısa bir zamanda eğitmiştir ki bu durum göz kamaştırıcı bir mucizedir. Câhiliye devrinin kaba, vahşi ve göçebe araplarını kısa bir zamanda dünyanın en ahlâklı ve medenî milleti hâline getirmesi başka nasıl izâh edilebilir? Hz. Ömer, bir gün şöyle demiştir: "Câhiliye devrine âit iki hâtıram vardır ki birini hatırlayınca güler, diğerini hatırlayınca ağlarım. Bunların ne olduğunu sorarsanız birisi bana saygıda kusur etmeyen hatta gömmeye götürürken bile üzerime sıçrayan çamurları temizleyen bir kızımı "babacığım babacığım" çığlıkları arasında toprağa gömdüm. Bunu hatırladıkça her zaman ağlarım. Diğerine gelince Mekke'den ayrılıp ticaret kervaniyla yola çıkınca yolda patsuz kalmamak için helvadan put yapar sonra acıkınca onu yedik. Bunu hatırladıkça da gülerim. " Şimdi düşünelim Hz. Ömer'i ve onun gibi yüzlerce, binlerce insanı kaba ve acımasız bir rûh hâlinde bu rûh hâline yükselten kimdir? Böylesine acımasız ve komik bir durumdan dünyada adâletini herkesin kabul ettiği bir Halife Ömer çıkarmayı Hz. Peygamberden başka kim başarabilir? Bu, O'nun Ahlâkî Eğitim'de ne kadar başarılı olduğunu gösterir. Bırakın başkalarını islâh etmeyi, kendilerine bile hâkim olamayan ahlâkçılar yanında onun makamı ne kadar yücedir. " Bkz. Yazıcı, Namık, *Peygamberimizin Mucizeleri*, s. 134-135

bazılarının da Peygamberimizin peygamberliğinin orada bulunanlara ihsası olarak vuku bulduğunu ifade edebiliriz.

Cemâluddîn Ebu'l-Haccâc el-Mizzî'nin, *Tehzîbu'l-Kemâl fî Esmâi'r-Ricâl*'inde İsrâ ve Mi'râc mucizesiyle ilgili herhangi bir rivayete yer vermemesi ve Peygamberimizin (s.a.s.) bu mucizesine yer vermemesinin sebebini açıklamaması veya bu hâdiseye hiçbir atıfta bulunmaması ve eserin muhakkiki Beşşâr Avvâd Ma'rûf'un da bu hususa dair her hangi bir açıklamada veya rivayetlere atıfta bulunmaması dikkatten kaçırılmayacak bir husustur. Ancak el-Mizzî, Peygamberimizin mucizeleriyle ilgili telif ettiği bölümün sonunda zikrettiği gibi bu rivayetlerin Peygamberimizin (s.a.s.) mucizelerinin tamamını kapsamadığını, bu konuda kendisinin özet bilgiler verdiğini, isteyenlerin bu konuda müdevven kitaplara bakabileceklerine de işaret ederek bölümü sona erdirmesi de dikkate değer bir husustur.

el-Mizzî'nin cem ettiği bu rivayetlerin, Beşşâr Avvâd Ma'rûf'un tahkik ve tahririni yapması, bu konudaki rivayetlerin sahlılığı veya zayıflığının bir arada kolayca mütalaa edilmeleri açısından büyük bir öneme haizdir.

Peygamberimize (s.a.s.) mahsus bu tür hadiselerin, diğer peygamberler tarafından da kavimlerinin peygamberliklerine dair mucize istediklerinde ortaya koydukları fevkalade hâdiseler olduğu ancak mucizelerin peygamberlerin kendileri tarafından keyfî olarak ortaya konan birer tasarruf değildir. Bu mucizelerin peygamberlerin kavimlerinin ısrarlı talepleri doğrultusunda Yüce Allah tarafından yaratıldığından da asla şüphemiz yoktur.

KAYNAKÇA

AHMED b.Hanbel, *el-Müsned*, Çağrı Yayınları, İstanbul-1413/1992.

AHMED b.Muhammed b.Alî el-Mukrî el-Feyyûmî, *el-Misbâhu'l-Munîr fî Garîbi Şerhi'l-Kebîr li'Râfiî*, Mısır-1347-1929.

ATEŞ, Süleyman, *Kur'an-ı Kerîm ve Yüce Meâli*, Yeni Ufuklar Neşriyat, İstanbul-Trz.

EL-BUHÂRÎ Muhammed b.İsmâil, *el-Câmiu's-Sahîh*, Çağrı Yayınları, İstanbul-1413/1992.

DAVUDOĞLU, Ahmed, *Sahîh-I Müslim Tercüme ve Şerhi*, Sönmez, İstanbul-1983.

DİA, I-XLIV, İstanbul-2005.

EBU DÂVÛD Süleymân b.Eş'as, *Sünen*, Çağrı Yayınları, İstanbul-1413/1992.

EBU'L-FAZL, Cemâluddîn Mukrim b.Manzûr, *Lisamu'l-Arab, Dâru Sâdır*, Beyrut-Trz.

ED-DÂRİMÎ Ebu Muhammed Abdullah Abdurrahmân *Sünen*, Çağrı Yayınları, İstanbul-1413/1992.

İBRAHİM MUSTAFA, *el-Mu'cemu'l-Vâsît*, Çağrı Yayınları, İstanbul-1980.

KARAMAN, Hayrettin vd. *Kur'ân Yolu Türkçe Meâl ve Tefsîr*, DİB Yayınları, Ankara-2004.

KARSLI, İlyas, *Arapça-Türkçe Yeni Sözlük*, Ensar, İstanbul,2013.

KOÇYİĞİT, Talat, *Kur'an-ı Kerîm ve Türkçe Meâli*, Kılıç Kitabevi, Ankara-Trz.

KÖYÇÜ, Erdoğan, *el-Mizzî'nin Hadis İlmindeki Yeri*, Araştırma Yayınları, Ankara-2013.

MAURİCE BUCAILLE, *Müspet İlim Yönünden Tevrat İnciller ve Kur'ân*,(Çev. Doç. Dr. Mehmet Ali Sönmez),DİB Yayınları, Ankara-1991.

MALİK B.ENES, *el-Muvatta*, Çağrı Yayınları, İstanbul-1413/1992

MEVDÛDÎ, Ebu'l-A'lâ, *Tefhîmu'l-Kur'ân Kur'ân'ın Anlamı ve Tefsiri*, (Terc. Muhammed Han Kayânî vd.) İnsan Yayınları, İstanbul-1987.

MUHAMMED b.Ebu Bekir er-Râzî, *Muhtârû's-Sihâh*, Mektebetu Lübnân, Beyrut-1989.

EL-MÎZZÎ Abdurrahman b.Yusuf Ebu'l-Haccâc *Tehzîbu'l-Kemâl fi Esmâi'r-Ricâl*, I-XXXV, 4.Baskısı (Tah. Dr. Beşşâr Avvâd Ma'rûf), Müessesetu'r-Risâle, Beyrut-1983.

_____, *Tuhfetu'l-Eşrâf bi Ma'rifeti'l-Etrâf*, I-XIII, Tas. Abdussamed İbn Hacer el-Askalânî'nin(ö.852/1448) (*en-Nuketü'z-Zirâf ale'l-Etrâf* 1 ile) Dâru'l-Kayyime, Kahîre-1966.

_____, *el-Ehadisü's-Sihâhi'l-Garâib Tahricu Kitâbihi Abdurrahman b. Yusuf el-Mizzî eş-Şâfiî* (Tah. İbrahim b. Ali b.Muhammed Ali Kuleyb) Mektebetu'l-Ubeykan, Riyad-2001.

_____, *Takribu Tuhfeti'l-Eşrâf bi Ma'rifeti'l-Etrâf* (Yay: Şeyha Halil b.Me'mûn, Dâru'l-Ma'rife-2008.

MUTÇALI, Serdar, *Arapça Türkçe Sözlük*, Dağarcık, İstanbul-1995.

MÜSLİM b. el-Haccâc, *el-Câmiu's-Sahîh*, Çağrı Yayınları, İstanbul-1413/1992.

EN-NESÂÎ Ebû Abdirrahmân Ahmed b.Şuayb, *Sünen*, Çağrı Yayınları, İstanbul-1413/1992.

ES-SÂBÛNÎ, Muhammed Alî, *Muhtasâru Tefsiri't-Taberî*, (Terc. Mehmet Keskin) Ümit Yayıncılık, İstanbul-1995.

ET-TİRMİZÎ Muhammed b.İsâ, *Sünen*, Çağrı Yayınları, İstanbul-1413/1992.

ÜNAL, Ali, *Allah Kelâmı Kur'ân-ı Kerîm ve Açıklamalı Meali*, Define Yayınları-İstanbul-2010.

WENSİNCK A.J., *Concordance et Indices De La Tradition Musulmane*, Çağrı Yayınları, İstanbul-1988.

YAZICI, Namık, *Peygamberimizin Mucizeleri*, Ebru Yayınları, İstanbul-1987.

YAZIR, Muhammed Hamdi, *Hak Dini Kur'ân Dili*, Matbaa-i Ebuzziya, İstanbul-1936.

EZ-ZEBÎDÎ Zeynuddîn Ahmed b.Abdullatif, *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercemesi*, Terc. Ahmed NAİM, Kamil MİRAS,6.Baskı, Emel Matbaacılık, Ankara-1980.

<http://www.kibrispostasi.com/index.php/cat/35/news/138886/PageName/http://www.gundemkibris.com/din-isleri-baskanligi-hala-sultana-ziyaretduzenledi98418h.html>.

<http://kktcdinisleri.com/yeni/?p=5354>.

<http://kuran.diyamet.gov.tr/Kuran.aspx>.